

Møte onsdag den 3. juni 2015 kl. 10

President: Ole Mic Thommessen

Dagsorden (nr. 81):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Interpellasjon fra representanten Åse Michaelsen til justis- og beredskapsministeren:

«Norge har vært pådriver for en resolusjon som sommeren 2012 ble vedtatt i OSSE. Resolusjonen, som åpner for en vurdering av opprettelsen av en transnasjonal straffedomstol, fikk tilslutning fra nærmere 50 land. En viktig bidragsyter til utformingen av resolusjonsteksten var Hanne Sophie Greve, tidligere EMD-dommer i Strasbourg. Tilfeller hvor det begås alvorlige kriminelle handlinger, og hvor antatt gjerningsmann søker tilflukt i et land uten utleveringsavtale, representerer et alvorlig problem i internasjonal rett. I dag kan gjerningsmenn i praksis unndra seg rettsforfølgelse, noe som er et brudd på grunnleggende rettsprinsipper og kan virke støtende på ofre og pårørende.

Hvilke muligheter ser statsråden for at avtalte transnasjonale straffeoppgjør kan få en funksjon når det gjelder alvorlige internasjonale kriminalsaker, og vil Norge aktivt jobbe for å få på plass en slik løsning i tråd med signalene fra OSSE?»

4. Referat

Presidenten: Representantene Sylvi Graham, Anette Trettebergstuen, Rigmor Andersen Eide, Kristian Norheim, Per Sandberg og Bengt Morten Wenstøb, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Mazyar Keshvari fra og med 3. juni og inntil videre
- fra representanten Geir Jørgen Bekkevold om permisjon i tiden fra og med 4. juni til og med 8. juni for å delta som valgobservatør for OSSEs parlamentariske forsamling under parlamentsvalget i Tyrkia

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Oslo: Peter N. Myhre

For Telemark fylke: Hanne Thürmer

Presidenten: Peter N. Myhre er til stede og vil ta sete.

Sak nr. 1 [10:01:10]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Thorhild

Widvey, Bent Høie og Tord Lien vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Tove Karoline Knutsen.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:01:46]: Mitt spørsmål går til helse- og omsorgsministeren.

I vårsesjonens siste spørretime har jeg en oppfølging fra et tidligere ordskifte i Stortinget om hvordan helsepolitikken henger i hop. Statsråden pekte den gangen på alle meldingene han hadde lagt fram, og det er vel og bra. Men bak det heile tegner det seg et mer distinkt bilde. Vi har en sykehussektor som har fått 1 mrd. kr mindre enn det statsråden lovde før valget, noe som bl.a. har ført til kutt i ambulansetjenesten i nord. Vi har fått en forskrift for legevaktsmedisin, som har en klart sentraliserende effekt. Det finnes en trussel om å legge ned akuttkirurgi ved halvparten av landets lokalsykehus, og vi har fått prestisjereformen Fritt behandlingsvalg, som skal ta penger fra offentlige sykehus for å finansiere private tilbydere som departementet sjøl antar primært vil etablere seg i de største byene. Det er med andre ord en sterkt sentraliserende politikk. Når vi nå går inn i valgkampen, hvordan vil statsråden forklare denne sammenhengen i regjeringas helsepolitikk, f.eks. for folk i min landsdel?

Statsråd Bent Høie [10:03:04]: For det første har denne regjeringen foreslått og fått bevilget mer penger og høyere vekst i sykehusenes økonomi i løpet av våre to budsjett enn det den rød-grønne regjeringen klarte å få til gjennom åtte år. Det legger et godt grunnlag for å styrke og videreutvikle sykehusenes tilbud.

Vi har lagt fram tre meldinger som peker ut retningen for helsepolitikken, den fjerde, nasjonal helse- og sykehusplan, kommer til høsten. Vi har laget en folkehelsemelding, som har et veldig viktig innhold fordi vi nå løfter opp psykisk helse og likestiller det med vår fysiske helse. Alle har en psykisk helse. Vi har lagt fram en primærhelsemelding, som ikke minst løfter fram behovet for å bygge ut kvalitet og kapasitet i helsetjenesten i kommunene. Dette er viktig fordi de fleste helsetjenestene gis der folk bor. Her er det inspirasjon å hente, ikke minst fra mange kommuner i nord som ligger i forkant av den utviklingen når det gjelder å satse på kvalitet og ikke minst ved satse på godt samarbeid med spesialisthelsetjenesten lokalt for å gi desentraliserte helsetjenester. Det er nettopp det som også er målsettingen i primærhelsemeldingen.

Vi har også lagt fram en legemiddelmelding som er viktig for å sikre folk raskere og bedre tilgang på legemidler, men også å bidra til at dette blir en sektor for innovasjon og for arbeidsplasser i Norge.

Så kommer nasjonal helse- og sykehusplan til høsten. Det er mitt mål å bidra til at vi klarer å finne gode løsninger som sikrer både kvalitet og en desentralisert sykehusstruktur.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:05:07]: Det er veldig mange ting i helsepolitikken vi alle kan være enige om. Vi er veldig glad for at regjeringa har lagt fram en folkehelsemelding. I mange av de andre meldingene er vi også, til dels i alle fall, enige i regjeringas politikk. Men jeg er opptatt av understrømmen i helsepolitikken. Jeg er opptatt av at sykehusene ikke har fått de pengene de var lovd, og som de trenger for å levere gode tjenester – bl.a. i landsdelen som jeg bor, som har så store avstander. Vi veit at kommunene ikke har fått kompensert for svikten i skatteinngangen. Det gjør noe med de tjenestene de skal levere. Jeg vil spørre statsråden om han er enig eller uenig med sitt eget departement om at dersom prestisjereforma Fritt behandlingsvalg blir rullet ut bredt, så vil det ha en klart sentraliserende effekt, for de som skal etablere seg i denne ordninga, kommer primært til å slå seg ned i de største byene.

Statsråd Bent Høie [10:06:13]: Når det gjelder sykehusenes økonomi, hadde det statsbudsjettet som ble vedtatt for 2014, den høyeste budsjetterte veksten i sykehusenes økonomi som noen gang er blitt vedtatt. Der la vi inn mer penger enn den forrige regjeringen hadde foreslått. Den utviklingen fortsatte også i budsjettene for sykehusene for 2015, der det også er en betydelig høy vekst på toppen av dette. Som jeg sa, har vi klart å legge til rette for høyere vekst i våre to statsbudsjett enn det den rød-grønne regjeringen klarte å få til gjennom åtte år. Det legger grunnlag for en positiv utvikling og ikke minst også at sykehusene klarer å behandle flere pasienter. Men det er også viktig at vi bruker den ledige kapasiteten som er hos private. Derfor innfører vi fritt behandlingsvalg, og vi starter med rusavhengige og psykisk syke, nettopp fordi – som de rusavhengiges egne organisasjoner sier – de har et sterkt behov for å få raskere hjelp og ikke minst for å kunne velge behandlingssted selv.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Olaug V. Bollestad.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:07:31]: Ja, regjeringen har lagt fram mange og viktige reformer. Hvis vi ser inn i framtiden, eller i kula, som vi sier i Rogaland, vet vi at en veldig stor andel av befolkningen blir eldre. De mange eldre blir av noen betegnet som en tsunamibølge. Jeg vil se litt annerledes på det. Men mange eldre er opptatt av å få tjenester nær – raskest mulig – ikke lengst ifra. Og vi vet at kommuneøkonomien viser at skatteinntektene har sviktet.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vil statsråden sikre at kommunene også i framtiden prioriterer budsjetter der man satser sterkt på gode initiativ som øker livskvaliteten og motvirker sykdom som gir behov for sykehus hos vår eldre befolkning?

Statsråd Bent Høie [10:08:36]: For det første er det viktig at Stortinget og regjeringen bevilger penger til kommunene sånn at de får mulighet til å videreutvikle tjenestene sine. Det har vi gjort for det kommuneopplegget som var vedtatt for 2015, som også nå er blitt forsterket, der vi,

sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, har gjort noe så sjelden som å kompensere for sviktende skatteinntekter, som det ikke er vanlig å gjøre. Vi har også lagt fram et godt kommuneopplegg for neste år.

Så er svaret på representantens spørsmål, etter regjeringens oppfatning, at det vi i større grad har behov for i kommunene, er å satse på kompetanse. På samme måte som lærerens kompetanse er helt avgjørende for elevenes læring i skolen, er kompetansen i de kommunale helse- og omsorgstjenestene helt avgjørende for kvaliteten på de tjenestene – ikke minst for å kunne gi skrøpelige eldre et betydelig bedre helsetilbud. Derfor reverserer vi nå den rød-grønne regjeringens profesjonsnøytrale kommunehelsetjenestelov og innfører lovkrav til kompetanse i den kommunale helse- og omsorgstjenesten.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgingsspørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:09:55]: Helseforetakslovens formålparagraf, § 1, legger jo grunnlaget for mye av det vi diskuterer. Der står det at det skal ytes gode og likeverdige spesialisthelsetjenester til alle som trenger det, når de trenger det. Det som er folks erfaring, er at regjeringa fører en politikk hvor de systematisk går vekk ifra formålparagrafens likeverdighet, gjennom sin sentralisering. Fritt behandlingsvalg, som er basert på kommersielle prinsipper, vil forsterke dette.

Mitt spørsmål er: Forstår statsråden bekymringa til dem som blir berørt, ved at følelsen av å bli behandlet likeverdig svekkes?

Statsråd Bent Høie [10:10:44]: Jeg er uenig i representantens framstilling. Tvert imot ser vi en oppbygging av desentraliserte helsetjenester under denne regjeringen. Nylig åpnet Valdres Lokalmedisinske Senter, der Sykehuset Innlandet tilbyr desentraliserte spesialisthelsetjenester i samarbeid med kommunene, der kommunene har gått sammen om å etablere felles kommunale tilbud for å forsterke tilbudet. Denne utviklingen ser vi over hele landet, og det er veldig bra – f.eks. at dialysepasienter nå får sin dialysebehandling i Valdres og slipper å reise i timevis, ofte hver eneste dag, for å få den behandlingen.

Fritt behandlingsvalg-reformen er ingen sentraliseringsreform. Det er den ytterste desentralisering en kan tenke seg. Vi flytter makt fra systemet til den enkelte pasient. Kan en tenke seg noe mer desentralisert enn at den enkelte pasient faktisk får muligheten til selv å velge behandlingssted, ut ifra de ønskene som den enkelte pasient har?

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [10:12:01]: Jeg oppfattet at spørsmålet fra Arbeiderpartiet handlet om struktur og kvalitet i helsesektoren.

Stiftelsen Norsk Luftambulans er en av Norges største frivillige medlemsorganisasjoner. De er en stor aktør, og de

bruker mye på forskning, innovasjon og utvikling. I Danmark har de valgt Stiftelsen Norsk Luftambulansse som eneoperatør. Sverige og Finland vurderer noe lignende. I Norge går vi i en retning der vi splitter opp, kjører en del anbudsprosesser og sikter oss inn mot en blanding av kommersielle aktører og Stiftelsen Norsk Luftambulansse. Vil statsråden vurdere det som er gjort i Danmark, og bruke luftambulansen som en aktør i større grad i Norge for å sikre hele landets funksjoner – og også den store utviklingsaktøren som luftambulansen er?

Statsråd Bent Høie [10:12:57]: Norge har en betydelig mer utbygd luftambulanssetjeneste enn det en har i Danmark og Sverige. Danmark har nylig startet opp dette og dermed hatt et nasjonalt anbud, som Norsk Luftambulansse vant. Jeg tror at det er sunt med konkurranse også på dette området, og jeg ser at Norsk Luftambulansse ofte vinner den typen konkurranser, men jeg tror også det er skjerpene for dem å kunne være med på dette. Men Norsk Luftambulansse, som et selskap som deltar i konkurranse, må kunne tåle å konkurrere mot andre. Så er det Stiftelsen Norsk Luftambulansse, som er en ideell stiftelse. Dem har vi et utstrakt samarbeid med, ikke minst når det gjelder fagutviklingen innenfor faget de prehospitale tjenestene.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:14:00]: Regjeringen gikk til valg på en parole om gjennomføringskraft. På helsefeltet har løftene om å få bort køene blitt til en innrømmelse denne våren av at statsrådets prestisjeprojekt fritt behandlingsvalg ikke har noen påvirkning på køene. Løftet om å gi fakkeltogene i Sykehus-Norge en adresse å gå til, nemlig Stortinget, har blitt til løftet om en sykehusplan der Stortinget ikke skal få lov til å ta stilling til sykehusstrukturen, og løftet om å fjerne de regionale helseforetakene har forsvunnet i total lojalitet til den eksisterende foretaksmodellen.

Jeg skal ikke spørre om statsråden er imponert over sin egen gjennomføringskraft, for det gikk det tydelig fram av forrige svar at han er, men heller spørre helt konkret om det siste, de regionale helseforetakene, for det er faktisk et punkt der Høyre og SV har vært enige. Men det er ikke mange spor av at statsråden faktisk har en plan om å gjøre noe med det regionale helseforetaksnivået. Jeg lurer derfor på om den delen av Høyres politikk er avlyst.

Statsråd Bent Høie [10:15:03]: Ventetidene går ned. Ikke minst ser vi at en får en veldig klar og tydelig positiv tilbakemelding fra pasienter innenfor kreftområdet, der regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre før valget hadde klare løfter, som nå er gjennomført. Innføringen av et pakkeforløp for kreft gir pasientene kortere ventetid og samtidig bedre informasjon og koordinerte tjenester. Fritt behandlingsvalg, som innføres før jul, vil også redusere unødvendig venting for pasienter.

Det første steget i arbeidet med å endre styringssystemet for spesialisthelsetjenesten er framleggelse av en na-

sjonal helse- og sykehusplan, som også regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre – og faktisk SV og Senterpartiet – i mange år har vært enige om at burde kommet. Nå kommer den denne høsten. Det er en vesentlig forutsetning for de andre endringene i styringsmodellen som regjeringen også skal gjennomføre, som står i regjeringsplattformen, og som innebærer at vi også skal utvikle de regionale helseforetakene.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:16:22]: Det er godt at statsråden blir stående, for mitt spørsmål går til statsråd Høie.

Sykehus og tryggheten for at en får den hjelpen en trenger når livet er sårbart og sykdom rammer, ligger sentralt hos oss alle. Da er legevakt, akuttberedskap, sykehus og gode, kompetente folk i luftambulansse og i sykebil sentralt for å kjenne at vi blir godt ivaretatt.

Statsråden har varslet en helse- og sykehusplan som Stortinget skal behandle til høsten. I sin sykehustale i januar i 2015 la statsråden fram tre alternativer til sykehusdrift med akuttkirurgi. Akuttkirurgi, kirurgi og indremedisin er sentrale elementer i et sykehus. For min og for Kristelig Folkepartis del henger dette ufattelig nøye sammen.

Det som henger igjen etter sykehustalen i januar, er 60 000–80 000 innbyggere som nedslagsfelt for å kunne opprettholde akuttkirurgi. Statsrådets skisse har skapt uro i mange fagmiljøer og i Distrikts-Norge. Noen har til og med sagt at det blir nesten ikke et lokalsykehus igjen nord for Trondheim.

Legeforeningen kom i sitt siste landsstyremøte med en resolusjon som sier følgende:

«Befolkningen må sikres gode akutttilbud uavhengig av bosted. Velfungerende lokalsykehus er nødvendige i den akuttmedisinske behandlingkjeden. Reisetid, geografi og værforhold er tungtveiende faktorer som krever lokalsykehus med full akuttberedskap.»

Hva vil statsråden gjøre for at akuttkirurgien og gode lokalsykehus med høy kompetanse er tilgjengelig for alle innbyggere? Og hvorfor flagger statsråden innbyggertall som et avgjørende, dominerende kriterium så tidlig i prosessen om en nasjonal helse- og sykehusplan?

Statsråd Bent Høie [10:18:25]: Det er helt riktig at vi skal legge fram en nasjonal helse- og sykehusplan til høsten. Det har vært et etterlengtet arbeid. I den sammenheng vil akutttilbudet og de prehospitale tjenestene være et sentralt tema, som løftes fram nettopp fordi det å ha gode akutttilbud er helt avgjørende for befolkningens trygghet.

Min ambisjon er at vi skal lage en nasjonal helse- og sykehusplan som bidrar til å opprettholde en desentralisert sykehusstruktur i Norge. Jeg er opptatt av at det er vesentlig for befolkningens trygghet, og det oppfatter jeg at vi også får veldig tydelige og klare tilbakemeldinger på.

Lokalsykehusene vil spille en større rolle i årene framover, ikke minst som følge av at vi blir flere eldre. Også en del av de områdene der de mindre sykehusene ligger,

vil ha spesielt mange eldre som vil ha store behov for mer spesialiserte sykehustjenester.

Når jeg løftet fram de utfordringene som vi står overfor, allerede i min tale i januar, var det nettopp for å få en åpen diskusjon om disse utfordringene – at vi ikke bare lager en nasjonal helse- og sykehusplan inne på de lukkede kontorene i departementene, men lager en plan som er basert på en åpen diskusjon ute. Derfor har vi besøkt alle typer sykehus i hele landet.

Når det gjelder Legeforeningens vedtak, mener jeg at hvis en legger de kvalitetskravene til grunn for alle sykehus i Norge som skal ha et akuttmottak, vil det innebære en dramatisk sentralisering av sykehusstrukturen i Norge. Som Legeforeningen selv sier i den rapporten som de har spilt inn til Helse- og omsorgsdepartementet, og som er premissen for den konklusjonen: Det er for mange sykehus med akuttfunksjoner. Det betyr i realiteten at Legeforeningen legger til grunn at det er ett fag, kirurgien, som skal få lov til å bestemme hvordan sykehusstrukturen i Norge skal se ut i fremtiden. Det er jeg uenig i. Det vil f.eks. frata mennesker som får hjerneslag, hjertestans eller pusteproblemer muligheten til å få rask og effektiv hjelp på sitt lokale sykehus.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:20:37]: Jeg takker for svaret.

Statsråden sa at prehospitaltjenester er en sentral del av sykehusstrukturen. Som vi sier i Bedehus-Norge: Det er viktig å bygge sitt hus på fjell. Å bygge helse- og sykehusplanen på de prehospitaltjenestene tror Kristelig Folkeparti er kjempesentralt. Så Kristelig Folkepartis spørsmål er: Hvordan vil statsråden sikre at de prehospitaltjenestene blir en sentral og operativ del av helse- og sykehusplanen? Én ting er å ha det på papiret, men det viktigste for oss er å ha det som en operativ del av helse- og sykehusplanen.

Statsråd Bent Høie [10:21:24]: Det er derfor vi har gitt et eget oppdrag til det såkalte Olsen-utvalget, som nå jobber med anbefalinger. De vil komme med en sluttrapport, men de vil også komme med delanbefalinger knyttet til de prehospitaltjenestene. Dette vil inngå i grunnlaget for en nasjonal helse- og sykehusplan. Når den blir behandlet i Stortinget, vil en legge føringer for hvordan de prehospitaltjenestene i Norge skal se ut framover, som helseregionene får i oppdrag å følge opp, i etterkant av Stortingets behandling.

Det er helt riktig at vi må se akutttilbudet i en sammenheng. Det er en sammenhengende kjede fra den kommunale legevakten til de spesialiserte prehospitaltjenestene til akuttmottakene på de mindre sykehusene og til de større og mer avanserte traumetilbudene som finnes på de mellomstore og store sykehusene. Dette må vi i større grad enn det som har vært tilfellet til nå, se i en sammenheng, slik at vi sikrer trygghet for befolkningen i hele landet.

Presidenten: Det blir gitt anledning til oppfølgings spørsmål – først Hans Fredrik Grøvan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:22:42]: Tilgjengelige data fra Kunnskapscenteret forteller at det ikke er påviselige forskjeller på kvaliteten mellom store og små sykehus. Befolkningen må sikres gode akutttilbud uavhengig av bosted, og vi vet at akuttkirurgi gir livreddende behandling der minuttene kan telle. Og mange hevder med stor faglig tyngde at sykehus uten allsidig kirurgi vil få problemer med å rekruttere leger og dermed miste kompetanse.

Selv kommer jeg fra en region der Flekkefjord sykehus har disse funksjonene i dag. I hvilken grad mener statsråden at reisetid, geografi og dette med at en har mange tilreisende turister i deler av året, er tungtveiende forhold som i tillegg til kvalitet bør vektlegges når det skal tas beslutninger om lokalsykehus bør ha full akuttberedskap?

Statsråd Bent Høie [10:23:33]: Det er mange forhold som gir god kvalitet på mindre sykehus og lokalsykehusene våre. Det gjelder ikke minst nærheten, både i tid og også når det gjelder samarbeidet med de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Det er ofte slik at en har god kvalitet fordi det er flinke folk som jobber der, som kjenner sine pasienter, og som kjenner sitt miljø. Samtidig er det en utvikling innenfor medisinfaget som gjør at en når det gjelder det som er veldig avansert, mye av det som er livstruende, trenger mer sammensatte team med veldig høyt spesialisert kompetanse for å kunne gi hjelp. Derfor skjer det både en desentralisering, en sentralisering og en spesialisering i sykehusene våre.

Med den geografien vi har i Norge, vil det være slik at selv om en kommer fram til ulike modeller for ulike typer sykehus, må en alltid ta lokale og geografiske hensyn; en må ta hensyn til avstand, klima og geografi. Derfor er det f.eks. helt uaktuelt å gjøre endringer i sykehusstrukturen i Finnmark.

Presidenten: Karianne O. Tung – til neste oppfølgings spørsmål.

Karianne O. Tung (A) [10:24:49]: Kristelig Folkeparti har tatt opp flere viktige forhold for sykehusstrukturen i Norge, og et annet svært viktig forhold er kompetansen til dem som jobber i sykehusene i dag. Helsedirektoratet har på oppdrag fra departementet utarbeidet forslag til ulike modeller for en endret spesialistutdanning for leger. Det er uenighet om hvordan denne strukturen til sist skal se ut, og spesielt gjelder dette spesialiseringen for akuttmedisin. Det er svært prinsipielle og krevende endringer som nå er til vurdering, og som i ytterste konsekvens kan få betydning for organiseringen av hele sykehussektoren.

Arbeiderpartiet mener derfor at regjeringen må forelegge Stortinget en egen sak om organiseringen og vilkår for den framtidige ordningen før den vedtas. Statsrådets parti var etter stortingsvalget i 2013 svært ivrig etter å inkludere Stortinget i beslutninger. Er han fremdeles enig i det, og vil han forelegge Stortinget en egen sak om spesialistutdanningene?

Statsråd Bent Høie [10:25:51]: Det er en veldig sterk faglig diskusjon rundt vårt ønske om å etablere en egen

spesialitet i mottaks- og akuttmedisin, og det tror jeg er veldig bra, for det gir oss et godt grunnlag for de beslutningene som en skal fatte til slutt. Derfor har jeg nylig gitt Helsedirektoratet et tilleggsoppdrag knyttet til akkurat den spesialiteten. En har også opprettet en egen arbeidsgruppe og trukket personer med ulike erfaringer, ulik bakgrunn og ulike ståsteder inn i det arbeidet. Det tror jeg vil være nyttig for å komme fram til mer omforente løsninger, men også for å finne et godt grunnlag for å ta beslutninger.

Dette er et spørsmål som er vesentlig for hvordan sykehusene i Norge skal utvikle seg framover, og derfor vil også dette bli et sentralt tema i Nasjonal helse- og sykehusplan og på den måten også være et tema for diskusjon i Stortinget.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:27:02]: Sørlandet sjukehus vurderer å gjera om sjukehusa i Arendal og Flekkefjord til såkalla dagsjukehus utan akuttberedskap. I samband med høyringa til kontroll- og konstitusjonskomiteen i saka om nytt sjukehus i Møre og Romsdal sa statsråd Høie at det er vanleg med fortrulege avklaringar om prosess- og strukturendringar utan at Stortinget vert informert om dette. Eg meiner statsråden skal informera om det som vert gjort i helsevesenet, og spørsmålet mitt er eigentleg veldig enkelt: Har det vore kontakt mellom Sørlandet sjukehus og statsråd og departement om å gjera om sjukehusa i Arendal og Flekkefjord til dagsjukehus og om å leggja ned fødeavdelinga ved Flekkefjord sjukehus, og vil statsråden informera Stortinget om kva som har vorte sagt?

Statsråd Bent Høie [10:28:04]: Nei, det har ikke vært en slik kontakt mellom ledelsen i Sørlandet sykehus og meg om den typen spørsmål. Jeg er heller ikke kjent med at det foreligger planer om å gjøre om Arendal sykehus til et dagsjukehus. Arendal sykehus har, uansett ulike modeller som diskuteres nå i nasjonal helse- og sykehusplan, et befolkningsgrunnlag for å opprettholde et breddetilbud også når det gjelder akutttilbud.

Presidenten: Gunhild Berge Stang – til oppfølgings-spørsmål.

Gunhild Berge Stang (V) [10:28:43]: Eg viser til det arbeidet som er gjort i Sogn og Fjordane med å vere i forkant av omstillingane i helsevesenet, med å slå ring om lokalsjukehusa – tilføre dei nye oppgåver retta mot breie pasientgrupper, kronikarar, gamle sjuke, rus, psykiatri med meir – og med samlokalisering av kommunale tenester. Er dette ein modell helseministeren er positiv til, vil vidareutvikle og vil sjå på moglegheita til å overføre til òg andre føretak – med lokalsjukehus à la Nordfjord sjukehus som ein berebjelke?

Statsråd Bent Høie [10:29:15]: Ja, absolutt. Det utviklingsarbeidet som har foregått i Sogn og Fjordane, mener jeg vi har mye å hente fra i vårt arbeid med nasjonal helse- og sykehusplan. I Sogn og Fjordane har en etab-

lert en struktur som innebærer at sykehuset i Førde har et breddetilbud når det gjelder akuttmedisin, mens en også har akutttilbud både i Nordfjord og i Lærdal. Jeg synes at det er verdt å merke seg at etter brannen i Lærdal var det mange som kom på banen og viste til hvor viktig det var med lokalsykehuset i Lærdal i den situasjonen som de da var i. Men Lærdal sykehus er nettopp et sykehus som har muligheten til å ha et akutttilbud uten at en nødvendigvis har bredden av kirurgi til stede i det akutttilbudet. Hvis man legger Legeforeningens krav til innhold i akutttilbudet til grunn, vil det ikke være grunnlag for å ha sykehus i Lærdal.

Jeg mener at mye av de teoriene som fungerer godt på skrivebordet, fungerer ikke godt i praksis. Hvis en skal se på hva som fungerer godt i praksis, er det en god idé å ... (presidenten klubber)

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:30:31]: «Flere skadde vil dø med økt reisetid.» Det er ikke mine ord, men det er konklusjonen fra en akuttmedisinsk arbeidsgruppe som jobber på oppdrag for de regionale helseforetakene. De kommer med denne anbefalingen samtidig som regjeringen vurderer å kutte lokalsjukehusenes akuttkirurgi.

Det er altså ikke befolkningsgrunnlag, men avstand som legges til grunn, og de sier at hvis det tar mer enn 45 minutter å frakte veldig skadde folk til et stort akutt sykehus, bør de fraktes til et lokalsjukehus med akuttfunksjoner. Samtidig har det kommet en rapport fra De Facto – «Kvalitet og nærhet – lokalsjukehusenes rolle» – om sjukehuset på Tynset, som viser at størrelse og kvalitet ikke henger sammen. Men akuttfunksjoner og kvalitet henger veldig tett sammen, både for den vanlige behandlingen og nettopp for traumebehandling, hvis det er langt til de store sjukehusene.

Vil statsråden ta hensyn til dette?

Statsråd Bent Høie [10:31:37]: Når vi jobber med nasjonal helse- og sykehusplan, er det nettopp av hensyn til å finne modeller som innebærer at vi kan ha en desentralisert sykehusstruktur med akuttfunksjoner, og samtidig ivareta god kvalitet både på akutttilbudet og på de andre tilbudene som skal gis i sykehusene. Det er helt uaktuelt for oss å komme med anbefalinger til Stortinget om modeller som innebærer at en over tid er nødt til å legge ned halvparten av landets lokalsykehus og akutttilbud.

Det er derfor jeg også setter store spørsmålsteget ved de kravene som Legeforeningens landsstyre har vedtatt for å få lov til å ha akutttilbud. Det vil jo i realiteten innebærer at mennesker som får hjerneslag, som får hjerteslag, som får pusteproblemer, vil måtte oppleve en betydelig lengre reisevei til et sykehus, med stor fare for mer langvarig skade, fordi den medisinske utviklingen innenfor ett fag får lov til å styre utviklingen av sykehusstrukturen i Norge.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:32:58]: Statsråd Høie har skapt stor uro i Helse-Noreg på grunn av si sjukehusstale i januar i år. Der slo statsråden fast:

«For å drive akuttkirurgi kreves et pasientgrunnlag på minst 60 til 80 000 innbyggere. Det betyr at minst halvparten av dagens norske sykehus har for lite pasientgrunnlag.»

Fra nord til sør har statsrådens uttale skapt stor utryggleik. Signala har destabilisert sjukehusorganisasjonen. Sterke fagmiljø har vorte i tvil om framtida for eigen arbeidsplass. I påvente av Stortingets vedtak i samband med Nasjonal helse- og sjukehusplan har utviklinga stoppa opp, og det har oppstått eit fagleg vakuum. Det fører sjølv sagt til dårlegare rekruttering og ei svekking av kvaliteten. Legeforeningen har no slått fast at forsvarleg og god beredskap og tryggleik for befolkninga må vega tyngst i landets sjukehusstruktur. Foreininga meiner – i motsetning til statsråd Høie – at kombinasjonen av spesialitetane indremedisin, kirurgi og anestesi er ein føresetnad for god fagleg kvalitet og behandling av akuttpasientar i sjukehus. Legeforeningen representerer svært mange dyktige fagfolk, og deira vurdering er altså at akuttkirurgi er ein føresetnad for kvalitet.

Mitt spørsmål til statsråden er overordna: Korleis kan han få seg til å setja Sjukehus-Noreg i ein så utrygg og uføreseieleg situasjon for veldig viktige sentrale velferdstilbod, og kva er dei faglege argumenta for å halda på slik?

Statsråd Bent Høie [10:34:56]: Jeg oppfatter at Senterpartiet har vært enig med regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre i at det har vært behov for en nasjonal helse- og sykehusplan.

Vi kunne selvfølgelig valgt å lage en nasjonal helse- og sykehusplan inne i de lukkede kontorene i Helse- og omsorgsdepartementet og ikke luftet noen av de utfordringene og dilemmaene som en sann plan skal svare for. Da tror jeg at jeg ville fått ganske kraftig kritikk fra representanten Toppe når meldingen hadde blitt lagt fram, for at det var udemokratisk, og at en ikke hadde lyttet til fagfolk. Så jeg valgte en strategi om å være åpen med de utfordringene som vi står overfor – utfordringer som jeg tror alle som kjenner Sykehus-Norge erkjenner er reelle, utfordringer som ikke er nye – de ble tydelig påpekt i utredningen som ironisk nok hadde navnet «Hvis det haster ...», som ble lagt fram allerede i 1998. Utviklingen som beskrives der, er selvfølgelig i løpet av de nesten 20 årene som er gått etter det, bare blitt forsterket. Derfor må vi være åpne og ærlige om disse utfordringene og diskutere dem. Men jeg oppfatter ikke at den diskusjonen fører til den utviklingen innenfor sykehusene som representanten her beskriver.

Jeg ser at en del av dem som er sterke tilhengere av gode tilbud lokalt, trykker Legeforeningens vedtak til sitt bryst. Det setter jeg store spørsmålstejn ved. I rapporten som Legeforeningen har sendt over til Helse- og omsorgsdepartementet, og som er premisset for den konklusjonen, skriver de rett ut at det er for mange sykehus som har akutfunksjoner, det er for lite arbeids- og funksjonsfordeling mellom sykehus, ressursene blir spredt for bredt og tynt til

små sykehus, og da lider ofte kvaliteten. Tar vi Legeforeningens konklusjon og tolker den slik at deres krav skal gjelde alle sykehus som har akutfunksjoner, betyr det i realiteten en dramatisk sentralisering av sykehusstrukturen i Norge. Det ønsker jeg ikke. Jeg ønsker ikke at utviklingen innen kirurgifaget skal få lov til å bestemme hvordan akutttilbudet i Norge skal se ut, og at mennesker som får hjertestans eller hjerneslag, dermed blir fratatt muligheten til å få god hjelp på sitt lokale sykehus.

Kjersti Toppe (Sp) [10:37:06]: Korleis akuttkirurgien utviklar seg, er vel så mykje eit politisk spørsmål som eit fagleg spørsmål. Senterpartiet er glad for ein open debatt om utviklinga i spesialisthelsetenesta i framtida. Men det som er kritikkverdig, er at statsråd Høie i si sjukehusstale kjem med nokre tal om ei befolkningsgrense, der ein ikkje kan visa til noko vitsskapeleg grunnlag for at akkurat ei slik grense er nødvendig og difor skaper ei heilt unødvendig uro og ein uføreseieleg situasjon ute i Sjukehus-Noreg. Helse- og omsorgsministeren er sikkert på mange besøk, men eg har vore på ganske mange sjukehus, og eg har ikkje møtt éin indremedisinar som praktiserer ute, som støttar at kirurgane skal forsvinna frå akuttmottaket.

Statsråd Bent Høie [10:38:08]: Den modellen er en modell som er velfungerende f.eks. i et fylke som representanten burde kjenne godt, Sogn og Fjordane. Den gir trygghet lokalt og ble utviklet i en modell, «Uprøving av fremtidens lokalsykehus», som ble startet på Nordfjord sjukehus under forrige regjering. Det er også modellen de har på Lærdal sjukehus, som ikke minst Senterpartiet var ute og hyllet etter brannen i Lærdal, som et eksempel på hvor viktig det er med lokalsykehus. Jeg er litt forundret over at representanten nå prøver å devaluere betydningen av disse viktige lokale sykehusene.

Det tallgrunnlaget som vi må basere oss på, baserer seg på internasjonal forskning, men det baserer seg ikke minst på praktisk og konkret erfaring fra Sykehus-Norge. De som satt i ekspertgruppen som var grunnlaget for det tallet som jeg gikk ut med i min sykehusstale, er mennesker som jobber i sykehus i Norge i dag. Den nye fagrapporten fra Helsedirektoratet på dette området er utarbeidet av folk som jobber i norske sykehus i dag. Det er basert på konkret erfaring fra den norske sykehushverdagen, og ikke en skrivebordsrapport.

Presidenten: Det blir gitt anledning til oppfølgings-spørsmål – først Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:39:38]: Det er nødvendig å si det fra Stortingets talerstol: Statsråden er en av de fremste i tilsløring, med stor frimodighet. Utsagnet nå var at lokalsjukehusene skal spille en større rolle, uten at statsråden definerer innholdet i et lokalsjukehus. Frimodigheten er så stor at statsråden mener at sentralisering av akuttkirurgi ved sjukehusene gir større kvalitet for folk når det erstattes, fordi ambulansetjenesten blir bedre. Stikk den, president!

Fagfolk og berørte vet sjølsagt at dette ikke er sant.

Lengre vei til livreddende hjelp vil ikke tjene folket. Det må være kort tid og kort avstand til fullverdig akuttberedskap. Det er ordene fra lederen i Nord-Trøndelag Høyre, Elin Agdestein. Hvorfor gjør det ikke inntrykk på statsråden når sånn sterk kritikk også kommer fra ledende Høyre-folk?

Statsråd Bent Høie [10:40:37]: For det første er det nettopp arbeidet med å definere innholdet i de ulike typer sykehus vi nå er godt i gang med. Det er et arbeid som jeg har etterlyst i alle de åtte årene Senterpartiet satt i regjering, uten at det ble gjort en grundig jobb med det. Men nå gjør vi den jobben. Så må vi også tåle når vi skal gjøre den jobben, at det faktisk føres en åpen og demokratisk diskusjon om de utfordringene som vi står overfor.

Jeg er helt enig med min partikollega Agdestein i at det er viktig å opprettholde en sykehusstruktur i Norge som gir nærhet til akuttilbudene. Det er nettopp en av ambisjonene i dette arbeidet å sikre det, samtidig som vi sikrer kvaliteten i tilbudene. Det er også noe som pasientene gir veldig tydelige tilbakemeldinger om. Brukerutvalgene i helseforetakene gir også veldig tydelige tilbakemeldinger om at nærhet er viktig, men det er ikke minst viktig at det er god kvalitet på det tilbudet som en møter. I dette spennet er det vi må finne gode løsninger som innebærer at vi både har kvalitet og nærhet.

Presidenten: Tove Karoline Knutsen – til oppfølgings-spørsmål.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:41:49]: Spørsmålet om sjukehusstrukturen handler veldig mye om fagkompetanse, og er det noe vi vet, så er det at vi kommer til å ha knapphet på fagkompetanse i åra som kommer. Statsråden svarte ikke i stad da jeg spurte om han trodde at fritt behandlingsvalg ville føre til en sentralisering av tilbud, som hans eget departement sier, og det er jo fordi han vet at svaret er ja. Hvis du innfører markedets logikk, får du markedets dynamikk. Det er sånn at de som skal tjene penger på helsetjenester, selvfølgelig først og fremst vil slå seg ned der det bor mye folk og tilby noe innenfor der de har de mest lønnsomme pasientene.

Helsestatsråden sa at han vil ha valgfrihet for pasientene. Ja, det vil Arbeiderpartiet også. Vi har jo valgfrihet i dag – vi har hatt det i 15 år – fritt sykehusvalg, og Arbeiderpartiet vil utvide denne valgmuligheten. Da er mitt spørsmål: Hvorfor vil statsråden gi fra seg styringsverktøyet når han veit at fagfolk blir den store knapphetsressursen for å bygge opp en sjølgående, kommersiell sjukehussektor, frikoblet fra det offentlige?

Statsråd Bent Høie [10:42:58]: Som representanten vet, er vi veldig tydelige på at når vi vurderer hvilke fagområder som tas inn i ordningen fritt behandlingsvalg, vil hensynet til eksisterende fagmiljøer i offentlige sykehus være et av de kriteriene som vurderes. Så hvis innføring av et område f.eks. innebærer en trussel om at et fagområde forsvinner eller at en risikerer at en ikke kan ha tilbud desentralisert, er det et av de temaene som da vil bli vurdert,

og dermed har man muligheten til å la være å innføre det området i ordningen.

Så er jeg ikke enig i premisset. Hvis vi ser på noen av de institusjonene som virkelig vil ha glede av at vi innfører fritt behandlingsvalg innenfor rus og psykisk helse, er dette institusjoner som ikke minst ligger i Distrikts-Norge. Jeg vil minne om at Finnmarkskollektivet, som ble lagt ned under den rød-grønne regjeringen, nå er åpnet igjen og vil være klar til å ta imot pasienter på dette området. Klinikker i Østfold som ble nedlagt under den rød-grønne regjeringen, er nå oppe og går igjen og er klar til å ta imot pasienter.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:44:15]: Kristelig Folkeparti ser nødvendigheten av, og er glad for at det kommer, en helse- og sykehusplan fordi teknikk har endret seg, behandlingsmuligheter har endret seg, forskningen har vist nye veier å gå, og vi har fått mulighet til å behandle nye sykdommer, så det er vi glade for. Samtidig har vi opplevd det presset som lokalsykehus nå opplever i sine egne helseregioner, fordi de er små og skal kjempe om midler, og det er stilt spørsmål om de vil overleve etter helse- og sykehusplanen.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vil statsråden sikre at kvaliteten og kompetansen ved lokalsykehusene opprettholdes mens vi venter på helse- og sykehusplanen – vi har ikke vedtatt noe ennå – slik at det ikke blir en selvforsterkende prosess for lokalsykehusene fordi det er så mye uro ute?

Statsråd Bent Høie [10:45:11]: For det første er det sånn at utfordringen knyttet til lokalsykehus som føler en trussel for å bli nedlagt, ikke er noe som er kommet etter at vi lanserte at vi skal legge fram en nasjonal helse- og sykehusplan. Det er heller ikke noe som har kommet etter regjeringsskiftet. Det er noe som har pågått i mange år, og ikke minst som følge av den utviklingen som også beskrives i stortingsmeldingen fra 1997 og i utredningen «Hvis det haster ...».

Det som er viktig for meg, er at vi nå får en nasjonal helse- og sykehusplan som blir demokratisk forankret her i Stortinget, der vi i større grad får en politisk styring av denne utviklingen. Derfor sier også regjeringen i sin regjeringplattform at det ikke skal legges ned akutt- og fødetilbud mens vi jobber med nasjonal helse- og sykehusplan med mindre dette er begrunnet i kvalitet og pasientsikkerhet. Derfor vil det ikke bli gjort endringer på dette området uten at jeg som statsråd involveres, og det har blitt gjort i de sakene der det har skjedd endringer, der jeg har tatt politisk ansvar for de beslutningene som jeg mener er riktige ut fra pasientsikkerhet og kvalitet. Men ellers kan en føle trygghet for at det ikke vil skje vesentlige endringer på dette området med mindre det er knyttet konkret opp til kvalitet og pasientsikkerhet.

Presidenten: André N. Skjelstad – til oppfølgings-spørsmål.

André N. Skjelstad (V) [10:46:20]: Lokalsykehus har bestandig vært viktig for Venstre, for lokalsykehusene dreier seg også om trygghet for folk i nærområdene. Knappt noe engasjerer mer enn det å rokke ved den tryggheten, noe jeg har stor forståelse for. Det ble også skapt stor usikkerhet under de rød-grønne den gangen det ble omorganisering av ambulansedriften.

God kompetanse på våre lokalsykehus er helt nødvendig. Men i den senere tid har det blitt spredt til dels usikkerhet rundt akkurat dette med lokalsykehus, også i mitt fylke, Nord-Trøndelag, bl.a. har det blitt spredt usikkerhet rundt Namdal sykehus i Namsos. Derfor lurer jeg på om statsråden kan bekrefte at det er grunnlag for en slik usikkerhet rundt sykehuset i Namsos.

Statsråd Bent Høie [10:47:20]: Jeg mener, som jeg har sagt nå flere ganger i denne spørretimen, at det er viktig å opprettholde en desentralisert sykehusstruktur i Norge. Det er viktig også å ha akutttilbud på de mindre sykehusene. Samtidig er det viktig at en sikrer kvaliteten. Jeg mener at det er mulig å finne løsninger på det, og det er nettopp det vi jobber med i forbindelse med nasjonal helse- og sykehusplan. Men jeg håper også at representanten har forståelse for at jeg mens vi jobber med nasjonal helse- og sykehusplan, ikke kan ta stilling til hva som skal være det konkrete innholdet i de enkelte sykehus rundt omkring i landet. Det ville vært en helt uholdbar situasjon.

Så er det også slik at hvis det er noen politikere som reiser rundt og forteller befolkningen at innholdet i deres sykehus i et tiårsperspektiv skal være akkurat som i dag – ja da er det politikere som reiser rundt og lover at tilbudet skal bli dårligere. For det er én ting som er helt sikkert, og det er at hvis tilbudet i norske sykehus i dag hadde vært som det var for ti år siden, hadde vi hatt et dårligere tilbud. Utvikling og forandring er en del av det å forbedre tilbudet til pasientene, så det å love at ting skal være som nå, er et veldig dårlig løfte.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:48:39]: Frykt ikke, er statsrådets budskap i dag. Den 7. januar sa han følgende til nrk.no i forbindelse med sykehustalen:

«For å drive akuttkirurgi kreves et pasientgrunnlag på minst 60 til 80 000 innbyggere, og det betyr at minst halvparten av dagens norske sykehus er for små.»

Hva er det som har skapt uro? Det er denne typen uttalelser, kombinert med den politiske velsignelsen av nedleggingen av akuttfunksjonene på Rjukan sykehus, som har gjort at veldig mange lokalsamfunn nå opplever sterk frykt for sine sykehus og sitt akutthelsetilbud. Det er en uro som er regjeringens ansvar. Folk i distriktene blør ikke saktere enn andre mennesker. Den akuttmedisinske arbeidsgruppen som jobber for de regionale helseforetakene, har også sagt veldig tydelig nå at flere skadde vil dø med økt reisetid. Da er spørsmålet: Er sitatet fra 7. januar fortsatt statsrådets utgangspunkt for arbeidet med sykehusplanen?

Statsråd Bent Høie [10:49:44]: Når en diskuterer hva som er et realistisk befolkningsgrunnlag for å kunne opprettholde bredden i kirurgitilbudet på akutt, er det helt riktig at skal en kunne gjøre det, er det veldig entydige anbefalinger fra fagfolk med praktisk erfaring fra sykehus i Norge at dette er realiteten. Det er den utviklingen som allerede ble beskrevet i 1997. Mitt viktige poeng er at den utviklingen ikke må få lov til å bestemme hvordan sykehusstrukturen i Norge skal være, hvordan akutttilbudet i Norge skal være. En medisinsk utvikling innenfor et fag, kirurgien – som f.eks. innebærer at vi i dag kan behandle kreftformer som vi tidligere ikke kunne behandle, med betydelige bedre resultater, og det er en ønsket utvikling – må ikke få lov til å bestemme hvordan akutttilbudet og sykehusstrukturen i Norge skal se ut i framtiden. Det er nettopp derfor det også er viktig å ta den diskusjonen, og vi mener at det er mulig å få til dette i nasjonal helse- og sykehusplan.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [10:51:05]: Helseministeren kan bli stående, men vi skifter litt tema – til rus og psykiatri.

Samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre sier at behandlingstilbudet for rusavhengige og psykisk syke skal styrkes, med økt kapasitet og et mer sammenhengende og sømløst behandlingsløp. Mer ansvar skal til kommunene, og polikliniske tilbud skal styrkes uten å gå på bekostning av døgnbehandling der det trengs. Samhandlingsreformen skal fullføres, og den kommunale plikten til øyeblikkelig hjelp og døgntilbud skal omfatte brukere med psykiske helse- og rusproblemer. Det er bra.

Regjeringa har gjeninnført den gyldne regel om at psykisk helse og rus hver for seg skal ha større vekst enn somatikk i alle helseregioner, og det er bra. Det blir også innført fritt behandlingsvalg for rus og psykisk helse fra 1. september i år. Ventetida skal ned og valgfriheten opp. Det er bra. Det ble nylig også flertall for Venstres forslag om å utvide ordningen om å behandle flere rusavhengige framfor å gi dem straff. Det er bra.

Både psykisk helse- og rusfeltet har blitt, og skal forhåpentligvis bli, styrket i årene framover. I 2015 fikk kommunene 200 mill. kr mer til rus- og psykisk helse-arbeid. Det er varslet 400 nye millioner for neste år.

Frivilligheten innen rus og psykisk helse er også styrket. Gjennom opprettelsen av flere fontenehus, støtte til etablering av Blå Kors' Kompasset i flere byer, gatelagsfotballen og en rekke andre tiltak er mye på gang. Det er også bra og en riktig utvikling, da det trengs lavterskeltilbud der folk bor.

Men det vil fortsatt være stort behov for spesialisthelsetjenesten også. Norge er på overdosetoppen i Europa, vi har 7 000 pasienter i LAR-programmet. Rus- og psykiatrispasienter er de minst fornøyde og mest krevende pasientene i helsesektoren. Stortinget har klare mål og ambisjoner, regjeringa har det samme, og mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vil statsråden forsikre seg om at helseforetakene sørger for en opptrapping av innsatsen overfor psykisk

syke og ruspasienter, både i kapasitet og i kvalitet, i tråd med Stortingets intensjoner?

Statsråd Bent Høie [10:53:06]: Jeg må si at jeg kunne nesten ikke sagt det bedre selv. Den gjennomgangen som representanten hadde, viser hvor omfattende og tydelig regjeringen, i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre, er når det gjelder satsingen på å bygge opp tilbudet til mennesker med rusavhengighet og med psykiske helseutfordringer. Det gjelder for hele bredden, fra lavterskeltilbudene og tidlig innsats i kommunen til de spesialiserte i sykehusene.

Det er en viktig jobb for meg å sikre at helseregionene følger dette opp i praksis. Det gjør jeg, og jeg hadde sist et foretaksmøte med alle helseregionene denne uken, der nettopp oppfølgingen av den gylne regel var et sentralt tema. Vi har også i 2015 forsterket denne regelen, for jeg var ikke fornøyd med måten den ble gjennomført på i 2014 – selv om det er viktig å merke seg at regelen hadde betydning også i 2014. Ventetiden for disse pasientene har gått ned, og spesielt har ventetiden for mennesker med rusavhengighet gått tydelig ned.

Vi ser at helseregionene og helseforetakene nå jobber systematisk med å bygge opp tilbud, med å følge med på hvordan de overholder denne regelen, men jeg var likevel ikke fornøyd. Derfor har vi også forsterket dette arbeidet, og dette er et tema som gjentar seg i de møtene som jeg har med helseregionene, styrelederne og lederne der – for å sikre meg at det som er vår felles politikk, faktisk betyr en forandring for pasientene der ute.

Ketil Kjenseth (V) [10:54:51]: Jeg takker for svaret. Jeg er fornøyd med at statsråden ikke er fornøyd, og at han jobber for at det skal bli bedre.

Én ting er hva vi vedtar i Stortinget og hva regjeringa vil. Det er ikke alltid at virkeligheten står oss bi. Signaler fra den gjør oss bekymret for at det reelt sett pågår en nedtrapping av antall plasser i spesialisthelsetjenesten innen rus og psykiatri. Et eksempel finner jeg i mitt eget fylke, Oppland. I forrige uke vedtok Sykehuset Innlandet helt uten forvarsel å si opp en 43 år lang driftsavtale med Fekjær psykiatriske senter i Hedalen i Valdres. De behandler årlig mer enn 100 ungdommer, hovedsakelig mellom 18 og 30 år, både i døgnbehandling og poliklinikk. Pasientene kommer fra hele landet, og slik sett er det ikke bare et regionalt tilbud. De er blant de yngste og mest krevende pasientene, ofte med dobbelt diagnose og traumer. Mange av disse pasientene har gjort mange behandlingsforsøk tidligere, og Fekjær lykkes med mange av dem. De har særdeles gode resultater, og de har lange ventelister. Nå kastes de ut i stor usikkerhet, stikk i strid med det vi prøver å bygge opp. Har statsråden noen medisin mot dette?

Statsråd Bent Høie [10:56:07]: Jeg er kjent med at Sykehuset Innlandets styre har gitt administrerende direktør fullmakt til å si opp avtalen med Fekjær psykiatriske senter. Det er en avtale som nå er grunnlaget for driften – den har en toårig tidsperiode, så dette kan ikke reelt sett ha effekt før om to år.

Men det er helt klart – og jeg har tatt dette opp med Helse Sør-Øst – at avtalen med Fekjær psykiatriske senter må ses i sammenheng med de øvrige avtalene som er innen psykisk helsevern i Helse Sør-Øst. Helse Sør-Øst har orientert meg om at det ikke er aktuelt å si opp denne avtalen nå, og det er også viktig at helseforetakene følger opp det som er de klare styringssignalene i oppdragsdokumentet. Det innebærer den gylne regel, men også en tydelig og klar beskjed om at en skal prioritere å jobbe sammen med private ideelle aktører.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Terje Breivik.

Terje Breivik (V) [10:57:25]: Eg må dessverre òg bringa fleire signal om nedtrapping til togs. Ved avdeling for rusmedisin i Helse Bergen planlegg dei no å leggja ned inntil tolv døgnplassar. Den polikliniske kapasiteten er alt redusert med to stillingar, om lag 40 behandlingssalsar. Avdeling for rusmedisin i Helse Bergen er den fyrste i sitt slag i Noreg, med både kompetanse og kapasitet slik eg ynskjer det for framtida. Dei har vore blant dei fyrste til å overta kommunale oppgåver knytt til LAR-utdeling, slik det vart bestemt i statsbudsjettet for 2014. I tillegg har dei satsa på den nye legespesialiseringa innanfor rusbehandling.

Med desse oppgåvene følgde det ingen friske midlar, og dermed vart budsjettet skvisa og fekk følgjer for kapasiteten til å behandla pasientar. Særleg er utlevering av LAR-medikament ein uføreseieleg kostnad for helseforetaka med dagens ordning, der det ikkje er nasjonale takstar for utlevering.

Spørsmålet er: Vil statsråden vurdere å innføra slike nasjonale takstar for utlevering av LAR-medikament og gje helseforetaka høve til å ta tilleggskoststar for poliklinisk behandling?

Statsråd Bent Høie [10:58:34]: De konkrete planene i Bergen som representanten Breivik her tar opp, er jeg ikke kjent med statusen til.

Det er sånn at innenfor tverrfaglig spesialisert rusbehandling er det en klar beskjed om at der skal det bygges opp plasser. Vi har bl.a. bestilt at det kjøpes inn 200 flere behandlingssalsar enn det som var tilfellet tidligere. Det skal også satses mer på langtidsbehandling, og ikke minst skal alle helseregioner ha tilbud innenfor terapeutiske samfunn.

Så er det sånn innenfor dette området, som på alle andre områder, at det også skjer endringer, f.eks. innenfor psykisk helse. Det er ikke sånn at den gylne regel innebærer at en ikke kan ha en omlegging fra døgntilbud til poliklinisk tilbud til mer tilbud ute, desentralisert, i de distriktspsykiatriske sentrene. Det er en utvikling som vi faglig sett ønsker, som er ønsket av pasientene, og som den gylne regel ikke skal stoppe utviklingen av.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet, er det noe vi har til vurdering i Helse- og omsorgsdepartementet nå, og som vi også har fått flere tilbakemeldinger på er ... (presidenten klubber).

Presidenten: Da er tiden ute!
Karianne O. Tung – til oppfølgingsspørsmål.

Karianne O. Tung (A) [10:59:52]: Vi vet at utviklingen de første leveårene og tidlig etablering av gode psykiske og fysiske helsevaner danner mye av grunnlaget for hvordan resten av livet blir. Vi vet at mange unger allerede fra starten av er nødt til å bære en veldig tung bær, og dette er unger som ofte ender opp i statistikkene senere. Derfor har Arbeiderpartiet sagt at et av de neste store helseløftene i Norge må være en ny tverrfaglig opptrappingsplan for forebygging og tidlig innsats for psykisk helse, og spesielt viktig er da barn og unge, som vi i dag vet faller mellom to stoler.

Er helseministeren enig i at vi bør ha en slik ny tverrfaglig opptrappingsplan? Og er han enig i at vi også bør ha en helhetlig gjennomgang av alle tjenester som er rettet mot barn, unge og familier, med mål om en bedre samhandling, arbeidsdeling og tydeliggjøring av ansvar, slik at færre barn faller mellom disse stolene?

Statsråd Bent Høie [11:00:52]: Ja, og det arbeidet er regjeringen allerede godt i gang med. Opptrappingen av tilbudet i kommunene er noe vi har prioritert. Vi har nå bevilget vel 180 mill. kr det første året, 200 mill. kr neste år, og til neste år igjen foreslår vi ytterligere 200 mill. kr i vekst til kommunene til skolehelsetjenesten. Samtidig har vi bevilget penger til vekst i tilbud innenfor psykisk helse, spesielt rettet mot barn og unge.

I primærhelsemeldingen er også dette et sentralt tema, der ett av de konkrete tiltakene er å lovfeste et krav om psykologtjenester i kommunene – en lovfesting av et kompetansekrav som den forrige regjeringen var imot, og i realiteten avvirket den paragrafen. Nå blir den innført igjen, og vi stiller krav til at kommunene skal ha psykologtjeneste. Vi vil også komme tilbake med en egen opptrapping knyttet til etablering av denne tjenesten i kommunene.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:02:05]: I dialogmøte om den kommende rusmeldingen var det gjentatt fra organisasjonene på rusfeltet viktigheten av å kunne tilby rusmisbrukeren rusfrie behandlingstilbud. Statsministeren påpekte viktigheten av LAR, men sa samtidig at pendelen kanskje hadde svingt litt for mye i retning av medikamentell behandling.

Kristelig Folkeparti tenker at vi må bevare troen på at det enkelte menneske kan ha nytte av behandling og bli rusfri, og det må satses sterkere på behandlingsplasser som tar sikte på rusfrihet. I lys av fritt behandlingsvalg, og i lys av at ruspasienten skal prioriteres der, spør jeg statsråden om han vil sørge for at rusmisbrukere som ønsker et rusfritt behandlingstilbud, får muligheten til å velge en institusjon uten medikamentell behandling.

Statsråd Bent Høie [11:03:05]: Ja, det er jeg helt enig i er viktig. Mange rusavhengige ønsker total rusfrihet og

har det som mål, og da må de også ha muligheten til det i et behandlingstilbud der de føler at det er realistisk og en del av målsettingen.

Derfor var det viktig det som vi fikk til i fellesskap gjennom å øke bruken av de private ideelle behandlingsinstitusjonene, som vi allerede har gjennomført, som nettopp bidrar til at flere institusjoner får avtaler og har muligheten til å ha et mer mangfoldig tilbud.

Men så er det ingen tvil om at innføringen av fritt behandlingsvalg vil forsterke dette, for da vil pasientene i mye større grad ha mulighet til å kunne velge behandlingssted ut fra den profil som behandlingsstedet har, og pasientens eget ønske. Det vil også forsterke mulighetene til de behandlingsinstitusjonene som tilbyr et behandlingsopplegg for total rusfrihet – så det er noe som er viktig å følge opp videre.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [11:04:16]: Regjeringa sitt store grep for å sikra prioritering av psykisk helse, å gjeninnføra den gylne regel, viser seg ikkje å vera gyllent likevel, med eksempel frå det ganske land om nedskjeringar i psykisk helsevern.

Eg har ei sak frå Nord-Trøndelag, der administrasjonen i helseforetaket no foreslår å leggja ned døgnposten ved DPS på Kolvereid. Eg har vorte gjort kjend med at kommunen kunne overta tilbudet, til eit kommunalt tilbod, og dei har òg vore i kontakt med departementet for å få hjelp, men no foreslår ein altså å gjera dette vedtaket straks. Spørsmålet mitt er: Kan statsråden godkjenne det som skjer i Nord-Trøndelag og på Kolvereid, og kva vil han gjera i denne saka for å sikra tilbudet til innbyggjarane?

Statsråd Bent Høie [11:05:24]: Det er ingen tvil om at gjeninnføringen av den gylne regel har hatt betydning for prioritering av både rus og psykisk helse i spesialisthelsetjenesten. Dette står i veldig klar kontrast til det som var representantens egen regjerings politikk på dette området, nemlig å fjerne den gylne regel, med det resultat at vi så en klar nedprioritering av behandlingstilbudet, ikke bare i spesialisthelsetjenesten. Samtidig skjedde det en nedprioritering av dette tilbudet i kommunene da Senterpartiet satt i regjering.

Nå er det den motsatte utviklingen vi ser. Ikke minst vil en se at en rekke forslag om nedbygginger innenfor psykisk helse som jeg svarte på i Stortinget i høst, aldri ble noe av, rett og slett fordi en så, da forslagene ble vurdert i styrene i helseforetakene, at dette var i strid med oppdragsdokumentene. Så forslag som var på bordet, er ikke gjennomført på dette området. Men det betyr ikke at en ikke innenfor psykisk helse også må ha omlegginger av tjenestetilbudet og gi bedre tjenester der innbyggerne bor.

Når det gjelder det konkrete eksemplet, må jeg få lov å komme tilbake til det.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:06:48]: Når det gjelder rus, er helseministerens aller viktigste oppgave å få Norge bort fra europatoppen i antall overdosedødsfall. Vi vet at en av de tingene som sannsynligvis kan virke, er om flere tungt rusavhengige røyker heroin istedenfor å injisere heroin.

Utenfor sprøyterommet i Oslo blir det jevnlig delt ut en brosjyre, som Oslo kommune bl.a. har støttet, som forteller om fordelene ved å velge å røyke. Men når de rusavhengige kommer inn på sprøyterommet, stedet der det skal være mulig med en viss verdighet og trygghet å ta det stoffet som de dessverre er avhengig av, får de beskjed om det motsatte, nemlig at de ikke får lov til å røyke, bare lov til å injisere. Det er det helseministeren som har bestemt. Det står et rom – et røykerom – som Oslo kommune har bygget, som de ikke får lov til å ta i bruk. Når skal helseministeren få slutt på denne meningsløsheten?

Statsråd Bent Høie [11:07:49]: Arbeidet med å få heroinavhengige til å røyke heroin istedenfor å sette sprøyter er et arbeid som denne regjeringen støtter sterkt opp om. Det er en del av vår nasjonale strategi mot overdoser. Derfor bevilger vi penger til Switch-kampanjen, som foregår ikke bare i Oslo – heldigvis – men også de andre stedene der det er for mange overdosedødsfall, på mottakssentrene, der brukere får opplæring i å røyke heroin, de får utstyret som de trenger, og en har også utviklet metoder for å lære dem hvordan de bruker utstyret når de røyker heroin. Så det er et arbeid som er viktig, og som gir resultater over hele landet.

Når det gjelder å utvide dette til at en også skal ha lov til å røyke heroin på sprøyterommet, ville det være en videreutvikling mot å gjøre sprøyterommet til et sted der en legaliserer bruk av ulovlige rusmidler. Det er en utvikling som jeg ikke ønsker, og derfor vil det heller ikke bli åpnet opp for å røyke heroin på sprøyterom.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:09:01]: Helse- og omsorgsministeren kan bli stående.

Nylig ble vi gjennom NRK kjent med en situasjon der en mann i Asker leide inn egen sykepleier til å ta seg av sin mor, som var beboer på et sykehjem, fordi bemanningen var for lav om natten. Det er et tegn på hva slags situasjon vi kan komme i hvis vi ikke har god nok bemanning i den offentlige eldreomsorgen. Hvis eldreomsorgen skal fungere godt, hvis vi skal klare å gjøre noe med den veldig urovekkende dokumentasjonen på menneskerettighetsbrudd i norsk eldreomsorg som Norsk senter for menneskerettigheter har lagt fram i vinter, er høyere bemanning på sykehjem nøkkelen.

Mange steder er i dag bemanningen altfor lav. Det blir ekstra alvorlig når viktige opplysninger om bemanning holdes unna pårørende og unna den offentlige debatten, sånn som det nå skjer i Oslo, der de borgerlige partiene holder bemanningsplanene på enkeltavdelinger på kommersielle sykehjem hemmelige, fordi de kommersielle sykehjemmene har bedt om det. De har rett og slett fått

en aksept for at nivået på bemanning er en forretningshemmelighet. Det er altså ikke mulig for bekymrede pårørende å finne ut hvor mange som er på jobb på den avdelingen der den de er glad i, bor.

Dette er en praksis som er veldig fremmed for hvordan vi tenker ellers i velferdsstaten. Tenk om det f.eks. skulle vært hemmelig hvor mange assistenter det er i en barnehage der vi sender barna våre.

Vi mener det er helt avgjørende at også de kommersielle aktørene, som Høyre har sluppet til i eldreomsorgen vår, må vise åpenhet om hva den reelle bemanningen på hver enkelt sykehjemsavdeling er, sånn at de eldre selv, de pårørende og vi som politikere kan ha en opplyst debatt om hvorvidt omsorgen og nivået er godt nok.

Vil statsråden rydde opp i dette og stille krav om åpenhet også for de kommersielle aktørene?

Statsråd Bent Høie [11:11:06]: Vi ønsker å vite mer om kvaliteten i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Det er også grunnen til at regjeringen har foreslått og fått bevilget i Stortinget 30 mill. kr til et kvalitetsregister for de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Det arbeidet er vi nå i gang med, og vi vil komme til Stortinget med det nødvendige lovgrunnlaget for å etablere et slikt kvalitetsregister, nettopp fordi diskusjonen om kvaliteten i disse tjenestene bør være en diskusjon om mer enn hvor mye penger en bevilger, det må også være en diskusjon om hva som er den reelle, faktiske kvaliteten.

Bemanning er viktig for kvaliteten, men der er det også viktig å nyansere – fra bare å telle antall hender til også å bli mer opptatt av de kloke hodene. Jeg er helt overbevist om at noen sykehjem, noen tilbud, har for lav bemanning, spesielt i helger og på kvelds- og nattetid. Men en hovedutfordring er allikevel at det er for lite oppmerksomhet og satsing på å sikre kompetansen og kvaliteten i tjenesten gjennom nettopp å se hvilken type kompetanse det er som er på jobb. For det er helt avgjørende for kvaliteten.

Jeg mener at kommunene må vite dette, uavhengig av om det er kommunale eller private tilbud som gis.

Audun Lysbakken (SV) [11:12:32]: Det siste var jo et lovende signal som Oslo Høyre forhåpentligvis tar med seg, men det er ikke svart på det konkrete spørsmålet om hva statsråden vil gjøre for å få slutt på den typen hemmelighold. Det er viktig at høyresidens privatiseringspolitikk ikke får gå så langt at bemanning i eldreomsorgen blir en forretningshemmelighet.

La meg da gå videre: Kompetanse er avgjørende, ja, men det er også sånn at det vil være umulig å få til god nok kvalitet hvis bemanningen er for lav. Fire elderråd vest i Oslo sendte før i år brev til byrådet med sterk bekymring over underbemanning i eldreomsorgen i hovedstaden. De skriver tydelig at «innenfor eldreomsorgen rammer underbemanningen brukerne med full styrke».

SV mener det er på tide med en nasjonal bemanningsnorm for å sikre likeverdighet i eldreomsorgen, og spørsmålet er: Vil helse- og omsorgsministeren gå inn for en sånn nasjonal bemanningsnorm?

Statsråd Bent Høie [11:13:36]: Vi jobber med å følge opp det som står i regjeringsplattformen på dette området, nemlig at vi skal innføre kvalitetskrav til de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Det første steget er jo å innføre et lovfestet krav om hva kompetansetjenesten skal inneholde, som Audun Lysbakken var med på å fjerne da han satt i regjering. Det neste er å få oversikt over hva som faktisk er kvaliteten på det vi gjør, gjennom å etablere et register for dette. Det tredje er å lage nasjonale normer og krav, og det arbeidet er også i gang.

Så oppfatter jeg at SV er svært opptatt av Oslo og private. Det er jo veldig viktig å legge til grunn at de private står for en veldig liten del av eldreomsorgen i Norge. Hovedutfordringen knyttet til kvalitet har vi i den offentlige eldreomsorgen, og det er viktig at vi ikke lar dette bli et ideologisk spill om offentlig eller privat, når vi har så store utfordringer i den offentlige, kommunale pleie- og omsorgstjenesten som vi har.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Karin Andersen.

Karin Andersen (SV) [11:14:55]: Når det gjelder spørsmålet om åpenhet, var jo helseministerens representant med å stemme ned det forslaget i fjor. SV fremmer det på nytt igjen, så da blir det en mulighet til å følge det opp.

Det er jo det at det er nok hender, nok folk, til å gi omsorg, som er viktig i eldreomsorgen. Regjeringen sier sjøl i sine dokumenter at fram til 2023 mangler det 28 000 helsearbeidere, og Helsetilsynet har kartlagt fram til 2035 og sier at da vil det være behov for 57 000 nye helsefagarbeidere. Da er det ganske urovekkende at helseministeren legger fram stortingsmeldingen om primærhelse-tjenesten og ikke nevner helsefagarbeiderne med ett ord. De trengs det flere av, derfor trengs det en bemanningsnorm, det trengs lærlingplasser, og det trengs jobber som er hele stillinger, slik at det går an å rekruttere folk inn i disse jobbene. Er helseministeren enig i de tre punktene?

Statsråd Bent Høie [11:15:58]: Ja, jeg er enig i at det trengs betydelig flere helsefagarbeidere. En er nødt til å heve statusen til det yrket, vi er nødt til å få flere lærlingplasser, ikke minst i kommunene – og nei, det er ikke sant at helsefagarbeiderne er utelatt fra arbeidet i primærhelsemeldingen. Tvert imot, den faggruppen er godt omtalt i meldingen og beskrevet som en viktig fagkompetanse i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene. Vi er nødt til å ha høyere kompetanse i tjenestene, både mennesker med fagutdanning og mennesker med kompetanse. Der er det nok en forskjell på denne regjeringen og forrige regjering. Den forrige regjeringen var veldig opptatt av å telle hoder og snakke om omsorg. Jeg er veldig opptatt av at omsorg henger sammen med kvalitet. Da må vi også tenke at dette faktisk er en helsetjeneste til noen av de mest syke pasientene våre, og da kan vi ikke overse at dette faktisk krever høy kompetanse.

Presidenten: Niclas Tokerud – til oppfølgingsspørsmål.

Niclas Tokerud (A) [11:17:11]: Representanten Lysbakken tok opp en viktig side ved de kommersielle aktørene innenfor helse og omsorg. Jeg vil sette søkelyset på en annen.

I går ble boka «Velferdsprofitørene» lansert, en bok som setter søkelyset på hvordan internasjonale konsern etablerer seg innenfor våre velferdstjenester, som bl.a. helse og omsorg, for så å tjene seg rike på våre skattepenger og flytte summene på kreative måter til skatteparadis. Høyre har omfavnet også de kommersielle selskaperne, under fanen «alle gode krefter».

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vil statsråd Høie sikre at også internasjonale selskaper som leverer helse- og omsorgstjenester, betaler sin del til fellesskapet?

Statsråd Bent Høie [11:17:53]: Når det gjelder de kommunale helse- og omsorgstjenestene, er det kommunene som lokalt bestemmer om de ønsker å kjøpe tjenester også av private. Reglene for dette er de samme nå som under den rød-grønne regjeringen.

Jeg mener det er fornuftig at kommuner f.eks. legger til rette for fritt brukervalg når det gjelder hjemmebaserte tjenester. Dette handler f.eks. ofte om eldre mennesker som opplever at når kommunen tilbyr tjenesten, får de ofte nye folk hjem til seg i løpet av uken. Det skaper uro. Det skaper lite sammenheng i tjenesten. En del opplever at når de velger private, får de en mer stabil bemanning. Dette er positivt for den enkelte, men det utfordrer måten vi organiserer de kommunale tjenestene på. En får kanskje tenke annerledes og lære av noen av de private.

Så er det selvfølgelig slik at alle som driver privat virksomhet i Norge, skal bidra til fellesskapet innenfor de reglene som gjelder for alle andre.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [11:19:10]: Eldreomsorg er ei hovudoppgåve for kommunane. Tilbodet til våre aller sju-kaste skrøpelege eldre er ekstra sårbart. Vi har høyrte om fleire episodar med eldre sjuke som vert sende fram og tilbake mellom institusjon og sjukehus, og om uverdige situasjonar. Det vert òg rapportert om fleire reinnleggingar. Fleire – bl.a. helsedirektøren – har vorte uroa av dette.

Eg ser at i min heimby, Bergen, har dei oppretta ein eigen sjukeheim – eg kallar det transittmottak for eldre som er på veg ut av sjukehus – for å unngå betalingsplikta, der ein kan vera i maks to døgn, trur eg. Er dette eit verdig tilbod til dei sjukaste eldre, med den utryggleiken ein sånn mellom...

Presidenten: Tiden er ute. Statsråd Høie, vær så god.

Kjersti Toppe (Sp) [11:20:16]: ... fører med seg?

Statsråd Bent Høie [11:20:18]: Vi legger fram i primærhelsemeldingen svar på nettopp den utfordringen som

representanten tar opp, at en del av våre skrøpeligste eldre sendes for ofte fram og tilbake mellom kommune og sykehus, at en gjerne også kommer på sykehus unødvendig, eller ikke får den oppfølgingen som en skal ha i etterkant. Ikke minst er det siste et stort problem.

Det jeg peker på som en god løsning på dette, er etablering av oppfølgingsteam, etter en modell fra Høyre-styrte Eidsberg kommune i Østfold, der en har ansatt en egen sykepleier – som har en klinisk spesialisering – som sammen med fysioterapeut følger opp alle eldre og utskrivningsklare pasienter når de kommer hjem, analyserer deres helsebehov og sikrer at kommunen følger opp på en god måte.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:21:40]: Den kulturelle spaserstokken er et kjært og nært kulturtilbud til de eldre. For Arbeiderpartiet har det vært viktig å ha ordninger som sikrer et profesjonelt kulturliv i hele landet. Det er ikke minst en viktig arbeidsplass for profesjonelle kulturutøvere. Reaksjonene var sterke da regjeringen ville legge ned ordningen med Den kulturelle spaserstokken. I Arbeiderpartiet er vi glade for at samarbeidspartiene reddet Spaserstokken. Siden regjeringen valgte ikke å øremerke midlene, men la dem inn i fylkeskommunens generelle økonomi, blir mitt spørsmål til statsråd Widvey: Hvordan har dette fungert ute i kommunene der de eldre bor?

Statsråd Thorhild Widvey [11:22:52]: For det første må jeg korrigere representantens framstilling. Det var aldri snakk om å legge ned noen ordning, det var snakk om å overføre dette til kommunene, sånn at de har mulighet til å kunne prioritere dette på lik linje med å prioritere veldig mange andre gode kulturtilbud. Det som ble et kompromiss i Stortinget, har bidratt til at midlene er tilgjengelige for kommunene, og jeg har tillit til at kommunene faktisk har gjort prioriteringer og opprettholdt de ulike tilbudene.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:23:33]: Mitt oppfølgingsspørsmål går til helseministeren i samme sak.

Det er mye god helse i kultur, og hjertet husker det hodet glemmer. Vi skal bli gamle i landet, vi håper vi skal være friske lenge, og om vi kommer på et sykehjem eller en annen institusjon, skal det være kulturtilbud tilgjengelig. Den kulturelle spaserstokken er viktig for de eldre.

Mitt oppfølgingsspørsmål går derfor til helseministeren: Hvordan har han fulgt opp at Den kulturelle spaserstokken er ute og vandrer i institusjonene i hele landet?

Statsråd Bent Høie [11:24:24]: Det å ha både profesjonell og mer frivillig innsats når det gjelder kulturtilbud i eldreomsorgen, er viktig. Derfor valgte Stortinget å overføre disse pengene til fylkeskommunene, sånn at kommunene nå får pengene derfra. Jeg tror vettet er likt fordelt i hele landet, så jeg tror at også lokalpolitikerne forstår betydningen av dette, enten de er fylkeskommunale eller kommunale.

Det å bruke kultur, det å bruke musikk som terapi hand-

ler om mer enn underholdning fra profesjonelle folk som jobber i kulturlivet. Det handler om et fag innen helse. Derfor har vår oppfølging av dette vært å prioritere øremerkede penger til utvidelse av muligheten for dem som jobber i helse- og omsorgstjenesten, til å få en profesjonell utdanning i det å bruke musikk som terapi. Det vet vi har god dokumentert effekt, ikke minst for mennesker med demens.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål, først Sonja Mandt.

Sonja Mandt (A) [11:25:46]: Mitt spørsmål går også til statsråd Høie, om samme tema. Vi kan lese på regjeringas nettside at de ønsker å avvikle ordningen – som en kommentar til Widveys egentlig mangel på svar til forrige spørsmålsstiller.

Jeg har lyst til å minne statsråden på den store bekymringen som var da regjeringa sa at den skulle avvikle ordningen, og det kuttet og endringen kom i fjorårets budsjett. Dersom det nå viser seg at tilbudet har blitt forringet og blitt dårligere, vil regjeringa være villig til å vurdere øremerking for å sikre at vi får et godt tilbud og igjen får en god kulturell spaserstokk for de eldre?

Statsråd Bent Høie [11:26:33]: Det er viktig at kommunene ivaretar også denne kvaliteten i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene. Det har de store muligheter til, både gjennom å søke på de pengene som fylkeskommunene har for å gi dette tilbudet, og ikke minst for å bruke det som er kommunenes store fortrinn, nemlig det nære samarbeidet de har både med kulturlivet og frivillig sektor i sin egen kommune. Kommunene gir en stor del av tilskuddene til kulturlivet i sin egen kommune i dag og har alle muligheter til å sikre et samarbeid med det lokale kulturlivet, at de stiller opp og har tilbud inn i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene.

Samtidig er det viktig ikke å glemme at dette også handler om en annen viktig tilnærming, nemlig at dette er en del av helsefaget, og den tilnærmingen må vi sørge for gjennom å ha kompetanse til å bruke musikk som terapi.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål

Kjersti Toppe (Sp) [11:27:50]: Eg skal la statsråd Høie få kvila, for eg har eit spørsmål til statsråd Widvey om Spaserstokken.

Eg lytta til svaret på det opphavlege hovudspørsmålet, og eg synest at statsråden var utydeleg, så eg vil eigentleg gjerne repetera spørsmålet. For eg antar at statsråden og regjeringa ønskjer at Den kulturelle spaserstokken skal vera vellykka, og at ordninga skal verta tatt i bruk. Eg antar det, og då er spørsmålet mitt: Dersom ein får tal som viser at pengane ikkje vert tatt i bruk, at tilbodet vert redusert, kva vil regjeringa gjera då?

Statsråd Thorhild Widvey [11:28:54]: Regjeringen vil til enhver tid vurdere de tiltakene som vi har på ulike budsjettposter, men jeg vil minne om at denne ordningen har blitt styrket i årets budsjett. Disse midlene, som

ble en del av kompromisset i Stortinget, ble overført til fylkeskommunen, som helseministeren sa.

Den kulturelle spaserstokken har jo vært tidenes tids-tyv. Det er jo ikke til å legge skjul på at slik den fungerte før, var den det, med hele tre forskjellige forvaltningsnivåer som var involvert. I tillegg til fylkeskommunen var det over 300 kommuner som brukte tid og ressurser på å skrive søknader – og ikke minst rapporter – for til dels svært små tilskudd.

Med den budsjettavtalen på 30,8 mill. kr som vi gjorde med våre samarbeidspartier, har disse midlene blitt overført til fylkeskommunene, slik at de kan fordele midlene på en effektiv måte. Jeg føler meg rimelig trygg på at de har klart å gjøre den oppgaven, men enhver regjering må selv sagt til enhver tid vurdere de midlene som man bruker, om de når det formålet de er satt til.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak n r. 2 [11:30:01]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten. Presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten som er gjort tilgjengelig for representantene.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Liv Signe Navarsete til utenriksministeren, vil bli besvart av ministeren ved Statsministerens kontor for samordning av EØS-saker og forholdet til EU på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 13, fra representanten Hans Fredrik Grøvan til kunnskapsministeren, vil bli besvart av kulturministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Liv Signe Navarsete til utenriksministeren, vil bli besvart av ministeren ved Statsministerens kontor for samordning av EØS-saker og forholdet til EU på vegne av utenriksministeren.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:30:30]: «Den israelske varslaren Mordechai Vanunu gifta seg tysdag med ei kvinne med norsk statsborgarskap. Vanunu har tidlegare spesifikt bedt om lov til å kome til Noreg. Men sidan Vanunu blir nekta reisedokument av Israel, har han ingen legal måte å forlate landet på. Noreg har tidlegare ikkje vore villig til å utskrive pass til Vanunu utan at han er på norsk jord, og dermed har saka vore låst.

Vil utanriksministeren syta for at Vanunu, som no har gifta seg med ei norsk kvinne, kan få søka om norsk pass frå Israel?»

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Vidar Helgesen [11:31:04]: Mordechai Vanunu har for lengst sonet ferdig den fengselsstraffen som han ble idømt. Det legges imidlertid fortsatt begrensninger på hans ytrings- og bevegelsesfrihet. Han er bl.a. pålagt forbud mot å forlate landet. Han utsettes dermed for noe som kan fortone seg som en tilleggsstraff.

Vi oppfordrer israelske myndigheter til å behandle Vanunu i tråd med menneskerettighetene. Vi ber dem alvorlig overveie om de også kan ta humanitære hensyn utover de menneskerettslige minimumskravene.

Siden Vanunu er pålagt utreiseforbud, er han i utgangspunktet forhindret fra å forlate Israel, uansett hvilket reisedokument han måtte ha. Ekteskapsinngåelse med en norsk statsborger gir ikke grunnlag for utstedelse av norsk pass. For å få norsk pass må man være norsk statsborger. For øvrig kan flyktninger som har kommet til Norge som asylsøkere, og som har fått asyl i Norge, få såkalt reisebevis for flyktninger. Utlendinger som har oppholdstillatelse i Norge, kan søke om norsk utlendingspass, men de må befinne seg i Norge for å få utstedt et slikt pass.

Norsk utenriksstasjon kan etter instruks fra UDI utstede et midlertidig reisebevis for en enkelt reise, et såkalt laissez-passer. Utenriksdepartementet følger nøye med på utviklingen i Mordechai Vanunus sak, og vi vil gjøre det så lenge restriksjonene på hans ytrings- og bevegelsesfrihet forblir uendret.

Det er det israelske rettsvesenet som har pålagt Vanunu forbudet mot å forlate landet, og også en beslutning om å heve den restriksjonen må tas av en israelsk domstol. Regjeringen vil fortsette å fremholde overfor Israel at Vanunus rettigheter ikke må krenkes.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:32:42]: Eg takkar for svaret.

Bergens Tidende påviste i 2008 at Vanunu oppfylte vilkåra for å få asyl i Noreg. Han har sona straffa si og har krav på å få fridomen. Eg vil vise til eit opprop underskrive av 262 norske juristar, mange av dei professorar og ein del av dei våre fremste ekspertar på utlendingsrett, der dei konkluderer med å be om at regjeringa må påleggje UDI å gi Vanunu norsk utlendingspass, at ho må påleggje UDI å gjere vedtak om opphald og gjere ei verne vurdering på humanitært grunnlag og informere Israel om dette, for å leggje press på den israelske staten til å gi Vanunu lov til å forlate landet. Han er eigentleg ein fri mann. Han har sona straffa si for å gi opplysningar om at Israel hadde atomvåpen og er ein atomstat. Vil regjeringa følgje det oppropet frå dei 262 norske juristane?

Statsråd Vidar Helgesen [11:33:50]: Vi må ta som utgangspunkt her at det som hindrer Vanunus utreise, er den israelske dommen han har mot seg, som pålegger strenge

reiserestriksjoner. Vanunu får ikke pass, han får ikke tillatelse til å reise utenlands. Han får heller ikke nærme seg lufthavner, grenser eller havneanlegg. Vanunu har ikke anmodet om norsk bistand i den senere tid. Hvis Vanunu eller hans norske kone ønsker vår bistand, vil vi vurdere konkret om og hvordan vi kan bistå.

Selv om Vanunu nå er gift med en norsk borger, må vi være oppmerksom på at det er begrenset hva Norge kan utrette, utover å appellere til israelske myndigheter om å ta menneskelige hensyn. Skulle det komme en eventuell søknad om politisk asyl, vil den måtte behandles av UDI på vanlig måte.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:34:40]: Eg takkar igjen for svaret, som eg opplever gir ei lita opning for at ein vil sjå nøye på denne saka om ein søknad kjem. Det har tidlegare kome ein slik søknad, som ikkje vart innvilga.

Eg trur at å gi asyl eller skrive ut nødpass – eller begge delar, helst – til Vanunu vil vere eit sterkt uttrykk for eit menneskerettsleg standpunkt frå den norske regjeringa og den norske staten og vil kunne vekke internasjonal merksemd. Alle land som er opptekne av menneskerettar, har eit ansvar i denne saka, også Noreg. Fordi Vanunu har inngått ekteskap med ein norsk statsborgar, set det saka i eit anna lys, sjølv om ein nok må vere samd i vurderingane til statsråden reint juridisk.

I staden for å grunngi kvifor Noreg ikkje treng å føreta seg noko, vil eg oppfordre regjeringa til å gjere ein forskjell i denne saka ved å vise i handling at ein tek standpunkt i favor av menneskerettane og globale menneskelege interesser knytte til atomvåpen. Ser statsråden at Noreg kan gjere ein forskjell her?

Statsråd Vidar Helgesen [11:35:43]: Vår tilnærming til denne saken er den samme som den forrige regjeringen hadde, nemlig at vi følger saken nøye. Vi oppfordrer israelske myndigheter til å behandle Vanunu i tråd med menneskerettighetene. Det er en veldig tydelig norsk linje.

Utover det vil vi ta stilling til norske tiltak hvis vi skulle bli bedt om det av Vanunu eller hans kone, eller om andre forhold skulle tilsi det. Men det er også viktig å være klar over, gitt den politiske konteksten i Israel, at en vurdering fra norsk side om hva vi skal gjøre, må ta hensyn til hva som vil være klokt med henblikk på å oppnå et praktisk utfall som best ivaretar de humanitære hensyn i saken.

Spørsmål 2

Ingrid Heggø (A) [11:36:43]: «Landindustrien innan fiskerisektoren slit med å få heilårs arbeidsplassar, mykje pga. mangel på råstoff året rundt. Garantiordninga for forskottering av 70 pst. av oppgjeret er no opphøyr. Dette gjer at fiskarane/reiarlaga kan måtte slakte fisken tidlegare pga. likviditetsomsyn. Neste sesong kan diverre konsekvensen vera at kvantum levendelagring av torsk vert vesentleg mindre.

Kan statsråden love at denne garantien vert gjeninn-

ført, som eit bidrag til fleire heilårsarbeidsplassar langs kysten?»

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:37:20]: Garantiavtalen stortingsrepresentant Heggø stiller spørsmål om, ble iverksatt vinteren 2009 som et ekstraordinært tiltak under finanskrisen. Avtalen mellom Norges Råfisklag og Innovasjon Norge var og har hele tida vært ment som en midlertidig ordning. Den varte allikevel i hele fem vintersesonger.

Ordningen utvidet kredittiden for kjøperne fra 14 til 30 dager og var viktig i tiden med finanskrisen og i årene da tilgangen til kapital var en kritisk faktor. Denne perioden er nå mer normalisert, og forutsetningene for ordningen er dermed ikke lenger til stede. Det er derfor ikke aktuelt å gjeninnføre garantiordningen på det nåværende tidspunkt. Tilbakemeldingene fra årets vintersesong viser også at omsetningen har gått uten problemer, selv om ordningen nå er faset ut.

Så er det slik at Norges Råfisklag de siste årene, innenfor garantiavtalen, har valgt å sette av en egen, mindre ramme til aktører innen levendelagring av torsk. Levendelagring innebærer at fisk fanges skånsomt og lagres levende i et merdanlegg inntil den slaktes og selges. Denne ordningen har imidlertid hatt begrenset bruk, og Norges Råfisklag har på eget grunnlag og ut fra egen vurdering valgt å ikke videreføre den særskilte garantiordningen vinteren 2015.

Kvantum til levendelagring er imidlertid ikke redusert som følge av dette. Tallenes tale viser at kvantumet levendelagring ikke har gått ned i 2015, snarere tvert imot. Per uke 18 i 2015 er det litt over 4 000 tonn levert til levendelagring, mot ca. 2 800 tonn i 2014, da den nevnte garantiordningen eksisterte.

Regjeringen deler Heggøs ønske om flere helårs arbeidsplasser langs kysten. Men det problemet og den utfordringen må vi løse gjennom andre virkemidler. Jeg vil minne om at det å opprettholde en ordning som var ment for en finanskrisetid, kan få uheldige konsekvenser for næringen og bidra til å motvirke nødvendige markedstilpasninger i industrien.

Ingrid Heggø (A) [11:39:29]: Det var jo eit klart svar; det var eit klart nei. Eg tek det med meg. Men vi skal begge vera glade for at garantiordninga ikkje er brukt, for ho skal berre liggja der i tilfelle det ikkje går bra.

Men kvotebonus er, som ministeren har sagt, noko som ein får bl.a. ved levendelagring av fisk. Denne ordninga er jo veldig omstridd blant fiskarane. Vil ministeren leggja om praksis eller koma med tiltak, slik at ein tek denne kvoten frå toppen av totalkvoten, og ikkje slik som ein gjer det i dag?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:40:06]: For ca. ett år siden la jeg fram en strategi som omhandlet levendelagring av fisk. Denne strategien har som mål å bidra til økt verdiskaping i torskesektoren ved å jevne ut tilbudet av fersk torsk og øke kvaliteten på råstoffet, men også ved å utvikle ny teknologi og mer kunnskap på dette området, for vi

mener faktisk at det har et betydelig potensial dersom vi kan levendelagre mer av torsken og bidra til å gi industrien tilgang på råstoff også etter denne store vintersesongen.

Når det gjelder kvotebonus, har vi i denne strategien sagt at dagens system med kvotebonus skal ligge fast ut 2017. Det står jeg fast ved, men jeg har, som representanten Heggø også refererer til, registrert at det stilles spørsmål ved bruken av denne typen bonuser.

Ingrid Heggø (A) [11:41:00]: For å få heilårsarbeidsplasser er vi enige om at det er råstofftilgangen året rundt som er det avgjerande. Eg trur nok vi begge òg er enige om at levandelagring av torsk ikkje er nok til å få heilårsarbeidsplasser. Men kva andre konkrete tiltak kan fiskeriministeren koma med for å få på plass heilårsarbeidsplasser, for eg går ut frå at verktøykassa ikkje er heilt tom?

Statsråd Elisabeth Aspaker [11:41:26]: Nå har vi nettopp avsluttet høringen av Tveterås-utvalget, og jeg skal før jul legge fram en stortingsmelding om sjømatindustrien i Norge. Det å sikre stabile, helårlige, trygge arbeidsplasser er faktisk bud nr. én i den stortingsmeldingen. Det betyr at vi kommer til å drøfte alle mulige tenkelige tiltak som kan bidra til at vi får en jevnere råstofftilgang, og at vi kan sikre denne industrien i Norge i fremtiden. Faktum er at veldig mange av bedriftene i dag virkelig sliter med å holde hodet over vannet, og det er en situasjon vi ikke kan leve med.

Jeg har også lyst til å si at det kom et innspill på om det er mulig å kombinere hvitfisk og bearbeiding av laks, f.eks. Det synes jeg er et av de tiltakene som vi må se på og forfølge, og hva det eventuelt er som er til hinder for at vi kan få til den typen kombinert bearbeiding. Det tror jeg faktisk ganske mange steder kunne bidratt til å løse noe av råstoffproblemet.

Spørsmål 3

Odd Omland (A) [11:42:45]: «Ferdigvareindustrien består av en rekke bedrifter innen bl.a. møbel, tekstil, elektriske produkter og byggevarer. Industrien har et stort potensial for å videreutvikle seg, og vil kunne ha en viktig rolle som et ledd i det «grønne skiftet». Den 12. mars 2015 lanserte Norsk Industri en nasjonal strategi for utvikling av ferdigvareindustrien, der det bl.a. pekes på at det er behov for å opprette nye programmer i virkemiddelapparatet for å øke konkurransekraften til bedriftene i næringen.

Vil statsråden følge opp denne strategien?»

Statsråd Monica Mæland [11:43:29]: Ferdigvareindustrien er en viktig industrisektor for Norge, og som Norsk Industri peker på, har den noen særtrekk som skiller den fra andre næringer. Førstkommende fredag skal jeg derfor møte Norsk Industri og nettopp diskutere strategien de har lagt fram.

Som det framgår av regjeringens plattform, har det vært behov for å gjennomgå virkemiddelapparatet for innovasjon. Vi har som kjent en rekke programmer og ordninger

som skal fremme nyskaping og næringsrettet forskning. Men vi vet for lite om effektene.

Denne gjennomgangen er omfattende, og i løpet av året skal jeg motta tre delrapporter. I det videre arbeidet blir det viktig for oss å prioritere de virkemidlene som har høyest innovasjonseffekt.

Parallelt med dette arbeidet har vi satset på næringsrettet forskning. Vi prioriterer landsomfattende programmer, som man i stor grad kan søke på, uavhengig av hvilken bransje man befinner seg i. Ved å gjøre endringer i skattepolitikken, satse på næringsrettet forskning og forenkle reglene for næringslivet legger vi til rette for vekst og økt verdiskaping.

Forslagene fra Norsk Industri overlapper delvis med ordninger som allerede eksisterer hos Innovasjon Norge i dag. Innovasjon Norge tilbyr bl.a. programmer for design og produktutvikling, eksport, internasjonalisering og innovasjon. Disse programmene er også åpne for bedrifter fra ferdigvareindustrien. Så langt i 2015 utgjør bl.a. lån til denne industrien rundt 10 pst. av Innovasjon Norges totale utlånsvolum.

Ordningene er verken region- eller industrispesifikke. Vi har vært opptatt av at vi har bredt innrettede programmer uten tematiske begrensninger. Vi er også opptatt av at den gjennomgangen vi gjør, skal bidra til å videreutvikle Innovasjon Norge til en mer effektiv virkemiddelaktør, men jeg ser altså fram til å diskutere denne strategien med Norsk Industri på fredag, og så vil vi selvsagt følge opp de innspillene vi får.

Odd Omland (A) [11:45:35]: Jeg takker for svaret. Jeg tror det er mange som ikke kjenner norsk ferdigvareindustri. Den representerer faktisk 8 000 bedrifter og 60 000 ansatte. Industrien uttrykker gjennom denne strategien at det er et stort potensial for videreutvikling dersom man får til et samarbeidsprosjekt mellom staten og bedriftene. Næringen foreslår at det gjennomføres en satsing på fire programområder i regi av Innovasjon Norge. De mener også at det vil gi en katalysatoreffekt, og en statlig satsing vil faktisk utløse tre ganger så mye fra industriens side.

Ser ministeren potensialet i at en utvikling av norsk ferdigvareindustri vil gi et viktig bidrag til å sikre og videreutvikle norsk fastlandsindustri?

Statsråd Monica Mæland [11:46:26]: Vi er i en tid da Norge trenger flere bein å stå på. Dette er definitivt en industri som har potensial, og jeg har hatt flere møter med industrien.

Vi har i dag en rekke ordninger, som vi nå gjennomgår for å se om de har den effekten vi ønsker. Hvilke forbedringer vi skal gjøre, må jeg komme tilbake til. Men det er ikke noen tvil om at vi skal gå i dialog med næringen – det er vi – og Norsk Industri skal få lov til å legge fram sin strategi fredag. Så skal vi følge den opp.

Odd Omland (A) [11:46:58]: Jeg takker igjen for svaret. Det er positivt at statsråden vil gå i dialog med Norsk Industri.

Under lanseringen som jeg var til stede på, uttrykte

representantene Gunnar Gundersen fra Høyre og Øyvind Korsberg fra Fremskrittspartiet at dette var et forslag som var en lissepasning til regjeringen. Derfor hadde jeg kanskje forventet at det allerede kunne kommet noe om dette i revidert nasjonalbudsjett.

Industrien er klar på at det er et hull i virkemiddelapparatet, og at de virkemidlene som gjelder i dag, ikke treffer industrien. Programmet som foreslås, trenger å bli tilpasset og videreutviklet til et system i Innovasjon Norge. Vil statsråden be Innovasjon Norge allerede nå starte en utredning av hvordan disse programmene kan tilpasses?

Statsråd Monica Mæland [11:47:49]: Utgangspunktet vårt er en gjennomgang for å se på innovasjonseffekten. Det er litt forunderlig at de ressursene vi har brukt gjennom årene, ikke har vært målt på en skikkelig måte. Der gjør vi nå et veldig grundig arbeid, og basert på de tre delrapportene jeg skal få dette året, vil vi foreta nødvendige endringer. Så jeg kan verken bekrefte eller avkrefte at det er et hull. Jeg kan konstatere at denne industrien benytter seg av ordninger som finnes i Innovasjon Norge, men om de kan forbedres, må vi rett og slett få lov til å komme tilbake til.

Spørsmål 4

Else-May Botten (A) [11:48:31]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til næringsministeren:

«På Vestlandet har vi nå en situasjon med økende arbeidsledighet, spesielt på grunn av nedskjæringer innen olje og offshore. Da er det viktig med en aktiv næringspolitikk som kan stimulere til en ny type aktivitet som et ledd i det «grønne skiftet».

Vil statsråden ta initiativ til en gjennomgang av regelverket og virkemiddelapparatet knyttet til skipsbygging, for å stimulere til at flere skip kan bygges i Norge, f.eks. fiskebåter, brønnbåter, ferjer og båter tilrettelagt for vindkraftutbygging?»

Statsråd Monica Mæland [11:49:11]: Fallet i oljepriisen og lavere aktivitet i petroleumssektoren har alvorlige konsekvenser for olje- og gassrelaterte næringer. Dette er viktige næringer, som står for en høy andel av sysselsettingen i Norge, og spesielt langs kysten. Samtidig konstaterer jeg at oppgangen i ledigheten heldigvis er noe mindre enn man kan få inntrykk av. Det kan også tyde på at de gruppene som er rammet, er etterspurt arbeidskraft, og at mange derfor har fått ny jobb.

For å bidra til at bedriftene i større grad skal ha mulighet til å beholde tilknytningen til permitterte arbeidstakere, la regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2015 fram forslag om at perioden der en bedrift må betale lønn til permitterte arbeidstakere, reduseres fra 20 til 10 dager. Perioden der en ansatt kan motta dagpenger under permittering, foreslår vi å øke fra 26 til 30 uker.

På fredag la jeg fram regjeringens maritime strategi. Her foreslår vi en rekke konkrete tiltak for å styrke konkurransekraften til den norske maritime næringen. Allerede samme dag som jeg la fram strategien, fikk vi varsel om

et tyvetalls skip som vil flagges inn til NIS. Vi varslet også der endringer i anbudsregimet for ferger, slik at vi tar i bruk lav- og nullutslippsløsninger, hvilket bidrar til innovasjon.

Målet vårt er å beholde og videreutvikle en sterk maritim næring i Norge. Norske rederier med lokal forankring er en god garanti for aktivitet ved norske verft og i leverandørindustrien. Vi har gjort endringer i GIEKs vedtekter, slik at ordningen blir mer lik det de private bankene tilbyr. Endringen vil føre til at verftene kan inngå flere kontrakter om bygging av skip i Norge. Senest i går møtte jeg en representant på Nor-Shipping, som bekreftet at deres verft ville benytte den endrede ordningen til å ta en beslutning om bygging av skip.

Så er det slik, som jeg også sa til representanten Om-land, at vi nå gjennomgår det statlige virkemiddelapparatet. I lys av dette arbeidet er det naturlig å se på hvordan vi bedre kan innrette både generelle og mer bransjespesifikke innovasjonsprogrammer. Denne næringen gjennomgår omstilling og endring. Det er ikke unntaket for denne næringen – det er hovedregelen.

Else-May Botten (A) [11:51:36]: Jeg takker for svaret.

Det er en krevende situasjon vi står overfor når det gjelder ledigheten, uansett hva statsråden sier. Vi må ta inn over oss at vi må legge om og bygge opp ny kompetanse, sånn at verftene også er i stand til å ta de utfordringene og det mulighetsrommet som ligger der framover.

Når det gjelder regelverket og permitteringsordningen, har vi vært innstilt på å gjøre grepene mye raskere enn regjeringen, så jeg er veldig glad for at en kommer med det. Men når det gjelder den maritime strategien, vil jeg også utfordre statsråden på: Hva er det man treffer spesifikt i den situasjonen man står overfor i forhold til offshore-næringen? Hva gjør man med regelverk knyttet til muligheter for vindutbygging og eventuelt nye typer båtbygging, som det ligger til rette for?

Statsråd Monica Mæland [11:52:36]: Jeg sier ikke at situasjonen ikke er alvorlig – den er alvorlig, og for alle dem som rammes, er den veldig alvorlig. Det jeg prøvde å si, er at maritim næring gjennomgår en omstilling. Det har den gjort gjennom flere hundre år. Det vi også får bekreftet når vi snakker med næringen, er at dette skal de igjennom. Det er akkurat nå de satser på å utvikle nye produkter og ny teknologi, som skal gjøre oss konkurransedyktig internasjonalt. Da er det viktig med maritim kompetanse, som vi la til rette for å styrke, på fredag. Det er viktig med næringsrettet forskning, som vi har styrket gjennom alle budsjetter, senest nå i revidert nasjonal budsjett. Så vi legger til rette for ordninger som skal bistå til omstilling, og som skal hjelpe bedriftene til at omstillingen skjer fortere enn det vi hadde håpet.

Når det gjelder offshore-næringen, vet sikkert også representanten at det har vært en overkapasitet i flåten. Den må nå ned, og det kommer denne situasjonen til å bidra til. Men næringen sitter ikke stille, den utvikler ny teknologi.

Else-May Botten (A) [11:53:46]: Som det framgår av det første spørsmålet jeg stilte, ønsker vi å ha en gjennom-

gang av regelverket for å se på hva slags muligheter man har for å bygge ferjer og båter som er tilpasset vindkraft-utbygging osv., i fortsettelsen. Hva slags typer ordninger ser man for seg at man kan være med og bygge oppunder? Hvordan er det i forhold til innretningen på rederiskatteordningen, offshore kontra vind? Hvordan går man inn nå når det gjelder anbud, for å stimulere til at vi faktisk får bygd ferjene her i landet kontra i Tyrkia? Og ikke minst når det gjelder den omleggingen vi må ha på kompetanse: Regjeringen har jo lagt om regelverket i permitteringsordningene, men ikke fulgt opp spesielt aktivt i forhold til Nav. Hvordan skal man i en permitterings situasjon legge om den kompetansen?

Statsråd Monica Mæland [11:54:43]: Jeg nevnte helt spesifikt endringer i GIEK, som gjør at det tas andre beslutninger denne uken enn det man gjorde tidligere i vår knyttet til bygging i Norge. Så helt konkret er det gjort endringer der. Helt konkret varsler vi også endringer i anbudsregimet, som gjør at staten skal bidra til innovasjon, slik staten også gjorde da man fikk bygget batterifergen «Ampere». Dette er en måte å benytte vår innkjøpsmakt på til å bidra til innovasjon og utvikling. Kombinert med det styrker vi de ordningene som verftene helt konkret kan søke på for å få økonomisk bidrag til å gjennomføre ordningene.

Spørsmål 5

Rigmor Aasrud (A) [11:55:36]: Mitt spørsmål lyder: «Ideelt Barnevernforum viser i en uttalelse til at det nye anbudet som skal legges ut for kjøp av barnevernstjenester, ikke vil gi tilstrekkelig skjerming for de ideelle fordi konkurransen tidsmessig faller sammen med den åpne konkurransen. I tillegg sies det at det blir færre plasser som skal kjøpes, og at pris vektlegges mer enn tidligere.

Er kriteriene som Ideelt Barnevernforum viser til, i samsvar med føringer statsråden har gitt for gjennomføring av anbudskonkurransen?»

Statsråd Solveig Horne [11:56:15]: Ideelle aktører er en viktig samarbeidspartner i tilbudet av barnevernstjenester. Ideelle aktører har høy kompetanse og et stort engasjement, og de bidrar sammen med private kommersielle og offentlige aktører til at barnevernet i dag kan tilby institusjonsplasser som er tilpasset de behovene barn har.

Bufo er nå i starten av nye anskaffelser av institusjonsplasser i barnevernet, med kontrakter fra 1. april 2016. Anskaffelsen vil bli gjennomført i to konkurranser, hvor den ene er forbeholdt ideelle aktører og den andre er åpen for både kommersielle og ideelle aktører. Dette er i tråd med Stortingets anmodningsvedtak nr. 15 av 13. november 2014. Kontrakter i den skjermede konkurransen tildeles før forhandlinger starter i den åpne konkurransen. De ideelle kan delta i begge utlysningene.

Avtalene som inngås i konkurransen forbeholdt ideelle, vil inneholde kjøps- og leveransegarantier, som er garanti for faste plasser. I konkurransen som er rettet mot både

kommersielle og ideelle aktører, vil det kunngjøres rammeavtaler uten kjøpsgaranti. Med dette vil de ideelle ha en betydelig fordel framfor de kommersielle.

Min vurdering er at dette gir en god og tilstrekkelig skjerming av konkurransen forbeholdt ideelle aktører.

I inneværende kontraktsperiode, som ble inngått i to omganger denne vinteren, har det blitt inngått avtaler om 202 plasser. Dette er en økning fra 182 plasser. Totalt har nå 12 organisasjoner fordelt på 17 ulike institusjoner fått avtale.

Det er imidlertid ingen garanti for at antall plasser hos ideelle aktører i barnevernet blir på tilsvarende nivå som i dag. Det har sammenheng med at det har vært endringer i flere vesentlige forhold de senere år som vil påvirke behovet for institusjonsplasser i neste kontraktsperiode. Som også representanten Aasrud er kjent med, har det vært en dreining fra bruken av institusjon til fosterhjem, noe som også har medført en nedgang i behovet for institusjonsplasser.

Dette er også ventet å fortsette, som følge av at det nå settes i gang forsøk i utvalgte kommuner, som får større finansieringsansvar og større ansvar for å velge tiltak for det enkelte barn. Erfaringene fra inneværende periode med de rammeavtalene vi har hatt, viser også at avtalene har hatt et vesentlig større omfang enn hva behovet tilsier.

Alle disse forholdene vil kunne påvirke rammebetingelsene for sektoren i kommende periode. Som grunnlag for neste kontraktsperiode vil direktoratet nå gjennomgå en mer systematisk og nøyaktig vurdering av behovet enn det som ligger til grunn for inneværende periode.

Jeg er svært opptatt av at barn og unge skal få den hjelpen de trenger, og kvalitet skal være et avgjørende krav i de anskaffelsene vi skal gjøre de neste årene.

Rigmor Aasrud (A) [11:59:14]: Jeg takker statsråden for svaret, og det gleder meg å høre at hun ikke er enig med flertallet i Stortinget, som da vi behandlet Dokument 8:85 S i Innst. 31 S for 2014–2015 13. november i fjor, sa at vi

«vil bemerke at anbudet som nå er utlyst er kortere enn normalt for å få felles utløpsdato med øvrige private barnevernsinstitusjoner. Dette muliggjør en felles anbudsrunde for ideelle og private kommersielle.»

Jeg er glad for at statsråden nå bekrefter at hun ikke legger opp til en sånn anbudsrunde.

Men jeg har lyst til å spørre statsråden om en ting som statsråden sier i sitt svar. Det gjelder at man ønsker å inngå rammeavtaler med de ideelle, uten kjøpsgarantier. Hvilken forpliktelse påtar de ideelle seg da? Og hvilken garanti er det for at man kan drive når man ikke har noen kjøpsgaranti?

Statsråd Solveig Horne [12:00:17]: Jeg har bare lyst til å presisere at ved at vi nå har et felles anbud som går ut til neste år, vil vi få se hele porteføljen i sammenheng og også se nærmere på hvilke behov vi har. Det er et viktig arbeid. Men anskaffelsen vil bli gjort gjennom to konkurranser, hvor den ene er forbeholdt ideelle aktører og den andre er åpen både for ideelle og kommersielle.

Så har jeg lyst til å understreke at de kontraktene som i den skjermede konkurransen ble tildelt de ideelle først, er avtaler som inneholder kjøps- og leveransegarantier eller som også er kalt faste priser, mens den andre utlysningen vil gå på rammeavtaler uten kjøpsgaranti, slik som det er i dag. Dette vil gjøre at de ideelle får et fortrinn ved at de har en forutsigbarhet for driften sin ved at de avtalene som inngås i den skjermede konkurransen, inneholder kjøps- og leveransegarantier.

Rigmor Aasrud (A) [12:01:21]: Jeg takker igjen for svaret.

Jeg vil da be statsråden klargjøre hvordan man vil vektlegge pris i de anbudene, for ifølge de opplysninger som Ideelt Barnevernforum har fått, har man tenkt å vektlegge pris i større grad enn tidligere, noe som vil være krevende for mange ideelle aktører. Kan statsråden bekrefte at det ikke gjøres endringer i tilnærmingen når det gjelder pris, som tidligere har telt 60 pst. av kriterieverdiene, når man skal avgjøre hvem som får anbud?

Statsråd Solveig Horne [12:01:54]: Når det gjelder tallene i brevet fra Ideelt Barnevernforum, kjenner verken direktoratet eller departementet seg igjen i den beskrivelsen. Jeg har lyst til å understreke at Bufetat jobber systematisk med kvalitetsutvikling. De har innført kvalitetsstandarder, og tilbudet til barna blir stadig bedre tilpasset de ulike målgruppene, og det stilles nå samme krav til kvalitet på plassene fra de private som i de statlige institusjonene. La meg ta et eksempel: I dag er det altså et krav til statlige institusjoner om at de skal ha en skoleansvarlig. Det vil være naturlig at det kravet også stilles til de private, for det er viktig for oppfølgingen av det enkelte barn.

Vi har også etablert møtearenaer der Nasjonalt programutvalg og ideelle og kommersielle aktører er med sammen med Bufdir og drøfter utviklingen når det gjelder kvalitet. Vi vil i den anbudskonkurransen som Bufdir nå setter i gang, vektlegge det å ha høyere kvalitet enn basiskravet i valg av tilbud. Kvalitet kommer til å ligge i bunnen, og jeg kan ikke klare å se at pris da vektlegges mer enn tidligere.

Spørsmål 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Ruth Grung til helse- og omsorgsministeren, vil bli tatt opp av representanten Karianne O. Tung.

Karianne O. Tung (A) [12:03:19]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«2015 er det internasjonale hjerneåret. Sykdom i hjernen rammer én av tre, og mange får alvorlige kroniske sykdommer. Nevrologiske sykdommer krever mer ressurser enn kreft og hjerte- og karsykdommer til sammen. Det er derfor et paradoks at det nettopp er i hjerneåret at Nevroplan 2015 avsluttes uten at ny plan foreligger. Forskningsrådets NevroNor avsluttes, selv om ny kunnskap har gitt økt livskvalitet til nye pasientgrupper.

Hva vil statsråden gjøre for å styrke nevrofeltet innen forskning, behandling, rehabilitering og forebygging?»

Statsråd Bent Høie [12:03:58]: Arbeidet med å utvikle gode tjenester til personer med nevrologiske skader og sykdommer fortsetter selv om Nevroplan 2015 avsluttes. Midlene til brukerorganisasjonene er videreført i 2015, og det er bevilget midler til å evaluere denne tilskuddsordningen. De øvrige midlene til Nevroplan er overført til kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd som skal bidra til å styrke rehabiliterings- og aktivitetstiltak.

Vi skal også arbeide videre med å sikre en faglig sterk helse- og omsorgstjeneste, som også legger vekt på forebygging av skader og sykdommer. Som ledd i dette lager vi en egen plan for rekruttering, kompetanseheving og fagutvikling for den kommunale helse- og omsorgstjenesten, Kompetanseløft 2020.

I primærhelsemeldingen varsler vi økt oppmerksomhet på brukere med store og sammensatte behov. Blant annet vil vi utvikle team som vil styrke tilbudet til denne gruppen. Teamene skal ledes av en koordinator som samordner tilbudet på tvers av yrkesgrupper og nivå.

NevroNor avsluttes i 2015, og midlene og prioriteringene fra programmet videreføres i to nye program i Forskningsrådet, med oppstart i 2016. Ett program rettes mot bedre behandling og diagnostikk og ett mot forebygging og folkehelse. Programmene etterfølger flere helseforskningsprogram og NevroNor, og departementet er viktigste finansieringskilde. Helseregionene har etablert et nasjonalt forskernettverk for å styrke forskningen og forskningssamarbeidet. Ifølge Forskningsrådet finansierer de nevrologisk forskning med ca. 50 mill. kr per år. Det er også mange sentre innen fremragende forskning innen nevrovitenskap.

Norge deltar i det felleseuropeiske programmet Neurodegenerative Disease Research. Dette samarbeidet bidrar til å styrke nasjonal nevrovitenskapelig forskning i et internasjonalt perspektiv. Norske forskningsmiljøer har deltatt i sju av åtte utlysninger i dette programmet, og det er et norsk miljø som leder ett av dem. Fellesprogrammet skisserer hvordan europeisk forskningsinnsats kan brukes effektivt for å forbedre forebygging, diagnostikk, behandling og omsorg for pasienter med nevrodegenerative lidelser. Helse- og omsorgsdepartementet har øremerket vel 9 mill. kr til fellesprogrammet i 2015.

Mange personer med nevrologiske skader og sykdommer har et langvarig behov for helse- og omsorgstjenester. Ved å styrke kompetanse og forskning og gjennom en strukturert og helhetlig tilnærming vil vi bidra til å nå målet om en helse- og omsorgstjeneste der ikke minst brukerens og pasientens behov settes i sentrum.

Karianne O. Tung (A) [12:06:37]: Takk for svaret. Gjennom forskning og utvikling finner man stadig nye behandlingsformer som gir helt nye muligheter for mennesker som er rammet av alvorlig sykdom og/eller skader i nervesystemet. Noen pasienter har fått nærmest et helt nytt liv når ny teknologi og nye behandlingsmåter er tatt i bruk. Eksempler på dette kan være behandling av akutt

hjerneslag med blodproppløsende midler og nye og effektive midler for MS. Slike behandlingsmuligheter må forskes fram, de må tas i bruk, og de må også utnyttes i Norge. Vi mener det nå trengs en ny plan for dette. Men oppfatter jeg statsråden riktig når han sier at han ikke vil bidra til at det kommer en ny nevroplan?

Statsråd Bent Høie [12:07:25]: Vi har hatt en nevroplan som avsluttes på det tidspunktet som var planlagt, men det betyr ikke at arbeidet avsluttes av den grunn. Som jeg redegjorde for i mitt svar, er det mye av arbeidet som både videreføres og forsterkes. Ikke minst tas en del av de erfaringene som kom fram i forbindelse med Nevroplan 2015, nå med videre inn i arbeidet med å utvikle tjenestene, slik en f.eks. gjør i forbindelse med primærhelsemeldingen. For det er hvilke konsekvenser dette planarbeidet har for den enkelte pasient ute, som er avgjørende for kvaliteten. Derfor gjennomfører en ofte planer innenfor ulike områder som har en tidsavgrensning, og så følger en opp resultatene av planene i etterkant. For eksempel er det, som representanten er inne på, når det gjelder måten en behandler hjerneslag på, veldig viktig ikke bare å få kunnskap om hvordan en gjør det, men faktisk også å få det gjennomført, slik at kunnskapen endrer måten vi behandler pasientene på. Derfor innfører vi nå et eget pakkeforløp for hjerneslag, nettopp for å sikre at den kunnskapen også blir praksis ute i virkeligheten.

Karianne O. Tung (A) [12:08:34]: Undertegnede har også et forslag til hvordan dette arbeidet kan videreføres. Hjerneverket er i dag en paraplyorganisasjon for til sammen 32 pasientorganisasjoner, eller pasientforeninger. Det er faggruppede foreninger og forskningsnettverk som også er med i Hjerneverket. Alle disse arbeider med sykdommer i nervesystemet og koordinerer arbeidet for denne store sykdomsgruppen. Mitt forslag til hvordan arbeidet med nevrologiske sykdommer kan videreføres, er at Hjerneverket kan få muligheten til å fremme sitt viktige arbeid og bidra med unik og samlet kompetanse gjennom at de får støtte via statsbudsjettet. Vil statsråden bidra til at Hjerneverket kommer inn på statsbudsjettet for 2016, og at de får et øremerket tilskudd?

Statsråd Bent Høie [12:09:24]: Hva som kommer i statsbudsjettet 2016, tror jeg representanten vet at jeg ikke kan si noe om i dag, selv om jeg forstår spørsmålet. Så har vi i Helse- og omsorgsdepartementet, i politisk ledelse, direkte kontakt med Hjerneverket og diskuterer også med dem hvordan vi skal følge opp dette arbeidet videre. Også de store organisasjonene som jobber innenfor Hjerneverket, har Norge hatt møter med.

Spørsmål 7

Tove Karoline Knutsen (A) [12:10:05]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helse- og omsorgsministeren:

«I revidert nasjonalbudsjett varsles en omfattende om-

organisering av helseforvaltningen fra 1. januar 2016. Arbeiderpartiet støtter en grundig og kritisk gjennomgang av ressursbruken i helseforvaltningen. Over tid har vi sett helsebyråkratiet vokse betydelig, og det er viktig at statlige etater lokaliseres også utenfor hovedstaden. Men omfattende omlegginger bør være utredet. Ansatte ved berørte instanser reagerer på manglende prosess- og kunnskapsgrunnlag.

Kan statsråden redegjøre for prosessen så langt?»

Statsråd Bent Høie [12:10:51]: Helse- og omsorgsdepartementet har hatt spørsmålet om organisering av den sentrale helseforvaltningen til vurdering siden 2014 i tråd med regjeringserklæringens mål om forenkling og avbyråkratisering. En full gjennomgang av dagens organisering på IKT-feltet ble varslet i min sykehustale allerede i januar 2014.

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet har vært involvert i arbeidet med å avklare gråsoner mellom de to etatene. I tillegg har Helsedirektoratet gjennomført en utredning om organisering av IKT-området på oppdrag fra departementet.

Når det gjelder organiseringen av underliggende etater, har departementet selv gjennomført arbeidet med endringer i virksomhetsstrukturen. Etatene og berørte departementer har fått informasjon om prosessen underveis. De har også levert innspill som har hatt relevans for departementets vurdering av hvilke endringer som er nødvendig for å unngå dobbeltarbeid, utnytte ressursene bedre og etablere en mer brukerorientert forvaltning.

Etter vedtaket i revidert nasjonalbudsjett har departementet gjennomført separate møter med de etatene som berøres av omorganiseringen, og sendt oppdragsbrev om hva som skal skje. Etatene har nå etablert egne prosjekter, og de har selv ansvar for å gjennomføre vedtak om endringer. Fristen for forslag til løsning av oppdraget er 1. november 2015.

Departementet følger prosessen tett, og i månedene som kommer, skal det være koordineringsmøter med alle de berørte etatene.

Organisasjonsendringer er krevende. Jeg er svært opptatt av at vi har god dialog med de ansatte om endringene som skal skje, og om hvilke rettigheter ansatte har i omstillingsprosessen. I staten er det inngått en særavtale om virkemidler til bruk ved omstillinger. Helse- og omsorgsdepartementet vil legge denne til grunn i det videre arbeidet med organisasjonsendringer der ansatte må flytte. Departementet har hatt informasjonsmøter med tillitsvalgte og arbeidsgivere om utarbeiding av medbestemmelsesavtaler.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:12:49]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg forstår på han at både Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og departementet har hatt gode prosesser. Jeg tar også til etterretning at han har meldt om dette før, og som sagt, Arbeiderpartiet er ikke uenig i at man foretar en slik gjennomgang.

Vi mener det er litt merkelig at man har så knapp tid. Vi mener det er merkelig at man ikke har hatt samta-

ler eller sonderinger med f.eks. de ansattes organisasjoner, med de berørte etatene, og at man ikke har lagt en grundig konsekvensanalyse til grunn. Vi kan ikke se at så har skjedd.

Så jeg spør statsråden: Synes han ikke det er lovlig kort tid når dette skal vedtas i revidert nasjonalbudsjett, og at man skal ha forskrifter ute på høring etter at budsjettet er lagt fram i høst?

Statsråd Bent Høie [12:13:52]: Nei, jeg er utålmodig etter å få resultater på dette området. Jeg vil også minne representanten Knutsen om at jeg har møtt i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité knyttet til oppfølgingen av gjennomføringen av etableringen av meldingssystem, der også Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité var veldig opptatt av manglende statlig styring og oppfølging av viktige IKT-satsinger i helsesektoren.

Det vi nå gjør, er nettopp å fullføre det arbeidet jeg allerede da varslet at vi var i gang med, nemlig se på en sterkere nasjonal styring av IKT-området på helseområdet. Det ønsker vi å ha på plass allerede fra 1. januar 2016. Vi mener vi har et godt kunnskapsgrunnlag for de endringene vi foreslår, og så legger vi også opp til å involvere de ansatte i disse endringsprosessene innenfor de rammer og avtaler som er vanlige i staten.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:14:50]: Da vil jeg si at et direktorat for e-helse er vi enige om. Det har vi hatt en lang prosess på, så det er ikke først og fremst det jeg tenker på. Jeg tenker på at Nasjonalt kunnskapssenter for helse-tjenesten skal deles i to – gå inn under to andre etater, at SIRUS ikke lenger skal være en selvstendig stemme, og at Statens strålevern ikke lenger skal være en egen enhet.

Det er litt vanskelig for oss i opposisjonen å se hva som er mål og mening med dette, og jeg spør igjen: Vil statsråden komme til Stortinget med en skikkelig redegjørelse og en konsekvensanalyse av meningen bak det som nå skjer? Det kan virke litt tilfeldig.

Statsråd Bent Høie [12:15:42]: Nei, det er ikke tilfeldig. Det er en opprydding i gråsonene mellom disse ulike områdene – en rendyrking av oppgavene. Det er myndighetsoppgaver, det er oppgaver som handler om å utarbeide retningslinjer – oppgaver som nå er tydelig plassert i direktoratet, mens det å produsere kunnskapsgrunnlaget både for direktoratets arbeid, men også for politiske beslutninger, samles i Folkehelseinstituttet.

Det er også en målsetting for oss å redusere antall underliggende etater. Derfor går vi også fra 15 til 11. Selv om vi oppretter en ny, blir summen mindre. Det skjer også for å redusere unødvendige ressurser til byråkrati. Vi utreder også etableringen av en egen modell knyttet til å ha felles administrative funksjoner mellom de ulike enhetene.

Det er en god tradisjon for at måten en organiserer underliggende etater på, er et ansvar som påligger regjeringen, og så skal Stortinget bli involvert i de sakene der Stortinget har behov for å bidra til lovendringer, budsjettering osv.

Spørsmål 8

Dag Terje Andersen (A) [12:17:01]: «I forbindelse med finanskrisen i 2009 ble det åpnet for at bedriftsintern opplæring midlertidig kunne brukes av bedrifter som ble rammet av markedssvikt, med varighet opp til 26 uker.

I dagens situasjon, der ledigheten er den høyeste på ti år, hvorfor foreslår ikke regjeringen det samme nå?»

Statsråd Robert Eriksson [12:17:28]: For det første har man fortsatt i dag mulighet til å bruke bedriftsintern opplæring, i henhold til forskriften. Hovedregelen er i inn-til 13 uker, og dette kan også vurderes i det enkelte tilfellet til å gjelde lenger. Etaten vurderer selv i det enkelte tilfellet om en skal gå utover de 13 ukene. Man kan også innenfor dagens regler ha rullerende ordninger på dette mellom de ansatte, slik at man kan drive på lenger enn 13-ukersperioden. Så det tiltaket finnes, det tiltaket er der, og det brukes. Men så langt i år har det blitt brukt svært lite. Det har frem til i april vært 64 deltakere i snitt per måned. Så har det vært noe økende i den senere tiden, naturlig nok, fordi vi også har sett en moderat økning i ledigheten. Den økningen vi la til rette for i revidert nasjonalbudsjett, som regjeringen foreslo, gjør det også mulig å øke bruken av det tiltaket som representanten Andersen etterlyser.

Så vil jeg også minne om at det som har vært et betydelig ønske – jeg fikk tilbakemelding både fra næringslivet og fra partene i arbeidslivet om hvilke tiltak som bør iverksettes nå ut fra den situasjonen som man er i – har vært mer satsing på vei og bane, å gjøre noe med rammevilkårene til næringslivet ved å sette ned skattetrykket, å reversere permitteringsreglene og å øke antall tiltaksplasser. Alle disse fire områdene, som også partene og næringslivet har bedt om, har denne regjering levert på: 1 000 flere tiltaksplasser, permitteringsregelverket er reversert, skattetrykket er redusert, og vi bygger mer vei og bane enn noen gang.

Dag Terje Andersen (A) [12:19:31]: Takk for svaret.

Jeg er kjent med at bedriftsintern opplæring fremdeles finnes. Før den ble veldig aktivert i 2009, var den nesten ikke i bruk, og så ble den tatt i bruk på grunn av konjunktursituasjonen. Det er egentlig kjernes spørsmålet her. Under normale omstendigheter kan bedriftsintern opplæring bare brukes ved omstillingsbehov i bedrifter. Det betyr altså at en ikke kan bruke det i forbindelse med en generell dårlig konjunktursituasjon. Det fikk den daværende regjeringa godkjent som å være akseptabelt innenfor EØS-avtalen fordi vi definerte det som en konjunktursituasjon, og at det skulle vare en kort periode. Jeg vil be statsråden utdype om han vil legge til rette for at også det skal være mulig for å bruke dette som et konjunkturvirkemiddel, som var hoveddelen av spørsmålet mitt.

Statsråd Robert Eriksson [12:20:28]: Representanten Andersen vet det sikkert utmerket godt også fra da han selv satt som arbeidsminister, og foreslår nå det som han selv foreslo som arbeidsminister når det gjaldt 26-ukersregelen. Men situasjonen i arbeidslivet og næringslivet var litt annerledes konjunktursammensatt da enn nå. Nå går

det veldig inn mot de oljerelaterte næringene. Jeg synes det er viktig å følge utviklingen med hensyn til hvordan dette brer om seg i næringene, og jeg ser at det begynner å bre om seg også i andre næringer enn bare oljenæringen. Vi vil følge med på bruken av opplæringstiltaket, men jeg vil først vurdere det når etterspørselen etter tiltaket begynner å komme. Jeg ser ingen grunn til å bruke det nå, og til å endre på det nå, når ikke etterspørselen etter den løsningen er der, men har vært på helt andre områder. Skulle den etterspørselen komme, vil jeg naturligvis sette meg ned og vurdere om en skal gjøre endringer med hensyn til konjunkturutsatte næringer.

Dag Terje Andersen (A) [12:21:31]: Her kommer kanskje noe av den grunnleggende forskjellen i tenkning om tiltak mot økende arbeidsledighet fram – at man må vente og se hva som skjer, og hvilken etterspørsel som kommer, mens strategien den gangen, i 2009, ikke var på grunnlag av etterspørselen, men på grunn av aktiv holdning fra regjeringa for å forebygge økt ledighet, som ett av veldig mange virkemidler.

Vi snakker nå om et veldig spesielt virkemiddel, men som virket, og som kan være veldig bra nettopp i en situasjon der det er veldig store utfordringer i en del av sektorene i norsk økonomi. Forrige gang var utfordringen at – for å si det enkelt – snekkerne ble ledige, byggebransjen var rammet. Da var dette et virkemiddel som traff godt. Denne gangen trenger vi også å velge virkemidler – langt flere enn dette, men også dette virkemidlet – for å gi et tilbud til dem som ønsker å unngå at en lavkonjunkturperiode skal føre til at ledigheten setter seg fast og øker. Derfor anbefaler vi å bruke også det, blant mange andre tiltak.

Statsråd Robert Eriksson [12:22:38]: Muligens er det en forskjell i måten å tenke på fra denne regjering og til tidligere regjeringer. Jeg synes det er viktig å iverksette tiltak ut fra de områdene som etterspørres av partene i arbeidslivet og av næringslivet – for å demme opp for økt ledighet, for å omstille, for å gjøre næringslivet og arbeidsplassene mer lønnsomme, for å legge til rette for at man kan omstille og skape nye arbeidsplasser.

Jeg vet ikke om det er riktig – hvis det er sånn å forstå at representanten Andersen mener det – at man skal sette inn flere ressurser nå på et tiltak, fordi man selv foreslo det i 2009, som ikke etterspørres. Jeg stiller spørsmål ved det. Da mener jeg det er bedre å bruke ressursene inn mot det som etterspørres. I revidert nasjonalbudsjett har vi styrket bevilgningene på det området, som gjør at man faktisk kan bruke dette tiltaket mer, så det er en åpning også for økt etterspørsel etter det, hvis det skulle være ønske om det.

Spørsmål 9

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:23:52]: «Arbeidspolitisk talsperson i Framstegspartiet, Erlend Wiborg, skriv i Dagbladet 21. mai at «arbeidsmarkedssituasjonen i Norge er fortsatt god sammenliknet med de fleste andre land.

Derfor er det ikke riktig å gi full gass, selv om enkelte populistiske stemmer i opposisjonen ber om det».

Er statsråden enig i denne uttalen, og dermed i at flere tiltak for å motverke arbeidsløse ikkje er naudsynt, eller er dette endå eit døme på eit framstegsparti som meiner éin ting i regjering og noko anna i Stortinget?»

Statsråd Robert Eriksson [12:24:28]: For det første er jeg enig med representanten Wiborg, og det regner jeg med at også spøreren er, i at arbeidsmarkedssituasjonen i Norge er god sammenliknet med andre land. Det skal vi være glade for. Så er det også om å gjøre at vi jobber hver eneste dag for å sørge for at vi kan ha en god arbeidsmarkedssituasjon i Norge, som takler de norske forholdene, som takler de norske utfordringene. Det har denne regjeringen fokusert på, det har denne regjeringen jobbet hver eneste dag for å få bedre tiltak for.

Jeg mener at det er fornuftig å følge utviklingen i arbeidsmarkedssituasjonen og tilpasse motkonjunkturpolitikken i henhold til den faktiske situasjonen, slik den utvikler seg. Det har alltid vært lurt, og vil også i fremtiden være lurt. Derfor har denne regjeringen, som jeg også sa til representanten Dag Terje Andersen, kommet med tiltak som har blitt etterspurt og foreslått av partene i arbeidslivet: 1000 flere tiltaksplasser, reversering av permitteringsreglene, ned med skattetrykket, mer vei og bane – som gjør det mer lønnsomt for næringslivet.

Jeg kan ikke se at det er noen motstrid mellom meg og representanten Wiborg på dette. Man må tilpasse farten etter situasjonen og etter det føret man kjører på, og det gjør denne regjeringen.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:25:48]: Det er interessant å høyre statsråden forsøke å gjere gull ut av gråstein. Det skulle då berre mangle at regjeringa reverserte sine egne innstrammingar i permitteringsreglane i den situasjonen som vi er inne i no. Når det gjeld satsinga på arbeidsmarknadstiltak: Vel, det begynner å kome seg no, etter avtalen med Venstre og Kristeleg Folkeparti, men ho er framleis for svak, etter Arbeidarpartiet sitt syn. Og fleire mellombelse stillingar, som er arbeidsministeren sin store kjepphest, får ikkje fleire i jobb.

Er det andre tiltak i vente frå regjeringa no når vi ser at situasjonen i arbeidsmarknaden ikkje betrar seg?

Statsråd Robert Eriksson [12:26:31]: Vi følger utviklingen nøye og kontinuerlig, har god dialog med partene i arbeidslivet, har god dialog med næringslivet, og diskuterer hvilke konkrete tiltak som trengs for å møte den situasjonen vi står overfor. Det er en situasjon, og tiltak vi har kommet med, som jeg har redegjort for, og vi vil helt sikkert også komme med nye tiltak når situasjonen skulle tilsi det. Hvilke tiltak man måtte komme med da, skal ikke jeg svare på nå, for det er alt etter hvilke typer næringer som står overfor utfordringer, hvilke typer problemer det er vi faktisk står overfor, og da må man også tilpasse tiltakene etter det.

Så registrerer jeg at representanten Holen Bjørdal sier at flere midlertidige stillinger ikke gjør at vi får flere i ar-

beid. Nå er det ikke sånn at det forslaget ennå er iverksatt. Det blir iverksatt 1. juli. Jeg har tro på at det kan være et godt springbrett for mange som står utenfor arbeidslivet, til å komme seg inn i arbeidslivet. Jeg mener det er fornuftig, i stedet for at de skal stå på utsiden.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:27:37]: Takk for svaret.

VG kunne på laurdag vise at regjeringa snart er tilbake til start når det gjeld å skape nye arbeidsplassar i Noreg. Veksttakten i økonomien er halvert, og det er 24 000 fleire arbeidsledige no enn då regjeringa tok over.

Vi kan alle vere einige om at det ikkje er regjeringa sin feil at oljeprisen går ned, men det er regjeringa sitt ansvar å ta grep for å motverke konsekvensane av det. Og då reagerer eg litt når Eriksson seier til same avis at det ikkje er grunn til å teikne noko krisebilete. Eg tvilar på at dei mange tusen arbeidsledige er veldig imponerte over ei slik vente-og-sjå-haldning. Kor høg må arbeidsløysa eigentleg bli før Eriksson vil setje inn nødvendige tiltak?

Statsråd Robert Eriksson [12:28:26]: For det første er det ikkje riktig at man ikke skaper nye jobber. Vi har fått 8 000 flere nye jobber. Men økningen i sysselsettingen har dessverre stoppet opp – økningen har stoppet opp.

Så er det en grunn til at sysselsettingsandelen går ned, og det er at mange utlendinger nå reiser hjem, og at flere går over til alderspensjon. Og hvis Arbeiderpartiet mener at man for å opprettholde sysselsettingsandelen heller skulle ha beholdt utlendingene som blir ledige, her – istedenfor at de drar til Europa for å ta seg nytt arbeid – og hatt dem på norske trygdeordninger, er jeg uenig med Arbeiderpartiet i det. Jeg er også uenig hvis man skulle ha nektet folk å gå over til alderspensjon.

Jeg mener at det ikke er grunnlag for å tegne et krisebilde med en arbeidsløshet på 2,7 pst. Men samtidig gjelder det å ha forståelse for den usikkerheten, den klumpen i magen, som veldig mange ansatte rundt omkring i Norges land i dag føler på: usikkerheten rundt sin arbeidsplass. Derfor tar denne regjeringen også grep, derfor har denne regjeringen kommet med mange tiltak, og derfor følger vi utviklingen nøye og er beredt til å komme med nye tiltak.

Spørsmål 10

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:29:44]: «Statsråden har tidligere slått fast at krenkelse av enkeltpersoner som er motivert av religiøs forankring, vil bli sett på som hatkriminalitet. Undertegnede har fått flere henvendelser om saker der konvertitter har blitt utsatt for sjikanering, overgrep og drapstrusler på grunn av sin nye tro. Utfordringen er at få vil anmelde, og det finnes lite statistikk. Men alt fra prester, biskop og PST-sjef er bekymret.

Hva kan statsråden gjøre for å få flere saker frem i lyset og sikre beskyttelse for konvertitter?»

Statsråd Anders Anundsen [12:30:20]: La meg først få takke representanten Ropstad for spørsmålet.

Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme gir veldig klare føringer for bekjempelse av hatmotivert kriminalitet. Politidirektoratets disponeringsskriv for politi- og lensmannsetaten i 2015 bygger også opp under dette. Samtidig står det i Riksadvokatens mål- og prioriteringsskriv fra 2015 at hatkriminalitet skal ha en sentral, landsdekkende prioritet i statsadvokatembetene og i politidistriktene. Nærpolitireformen – som det nå er kommet i stand enighet om, hvor bl.a. Kristelig Folkeparti er en viktig aktør – vil også ha til hensikt å styrke fagmiljøene i de ulike politidistriktene og samarbeidet mellom politiet og kommunene. Slik sett vil også nærpolitireformen bidra til å styrke arbeidet mot hatkriminalitet.

Det gjøres mye viktig arbeid i politiet mot hatkriminalitet. Men siden representanten først og fremst tar opp spørsmålet om hatkriminalitet rettet mot konvertitter, har jeg lyst til å peke på viktigheten av at terskelen for å anmelde den formen for hatkriminalitet mot konvertitter ikke må være høyere enn terskelen for å anmelde annen type hatkriminalitet.

Dette kan by på utfordringer. Vi har – som representanten Ropstad også var inne på i spørsmålet sitt – rett og slett et noe snevert kunnskapsgrunnlag til å kunne trekke noen klare konklusjoner. Noe av årsaken kan være at det er relativt få anmeldelser i slike saker, som representanten også var inne på.

Det er også naturlig at Kirken vil spille en viktig rolle i å støtte opp om dem som utsettes for slik kriminalitet, og også hjelpe til med å skape trygghet for at det å gå til politiet i Norge med en anmeldelse ofte vil være noe helt annet enn å gå til politiet i deres opprinnelsesland med en anmeldelse. Å skape den tryggheten tror jeg også Kirken vil ha en viktig rolle i. I tillegg tar politiet denne formen for kriminalitet på alvor, men de er avhengig av anmeldelse for å kunne gjøre den jobben de skal gjøre.

Så har jeg lyst til å nevne noen av de prosjektene som er i gang i politiet. Oslo politidistrikt har utvidet sin spesialistgruppe ved Manglerud politistasjon. Den er spesialisert innen kunnskap om og kompetanse på hatkriminalitet. Den første dommen kom 19. mars 2015, etter en sak som denne nyopprettede hatkrimgruppen hadde ført for retten. Det var en mann på 57 år som ble dømt for hatkriminalitet. Politidirektoratet publiserer også årlige rapporter om utviklingen av hatkriminalitet i Norge.

I mai 2015 utarbeidet Oslo politidistrikt en egen veileder om hvordan hatkriminalitetsbestemmelsen i straffeloven skal anvendes. God anvendelse og registrering etter hatkriminalitetsbestemmelsen i straffeloven bidrar til å kvalitetssikre politiets etterforskning i denne typen saker, samtidig som det signaliserer tillit og styrker borgernes vilje til å anmelde hatkriminalitet. Flere saker frem i lyset gir også lavere mørketall og bedre overblikk over den faktiske kriminaliteten i Norge.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:33:21]: Jeg vil takke statsråden for et godt svar.

Jeg er veldig glad for at han er tydelig på at det ikke skal være en høy terskel for å anmelde. Derfor tror jeg det er viktig at det kommer et tydelig signal fra justisministe-

ren om at det å gå og anmelde ikke innebærer en fare. Vi ønsker å ta vare på dem som velger å gå til et slikt skritt.

Men jeg vil også vise til at for annen type kriminalitet – enten det gjelder menneskehandel, vold i nære relasjoner eller lignende – har en sett at det har vært lite statistikk, store mørketall. Så, etter den enorme fokuseringen som har vært, har tallene kommet fram i lyset, noe som er bra.

Agderposten har skrevet en rekke artikler der de bl.a. har fortalt om biskopen i Agder, som har hatt konvertitter på kontoret som sitter og skjelver fordi de ikke tør anmelde. Uansett hvor mye tid Kirken har brukt på å bygge tillit – jeg er helt enig med justisministeren i at den har en nøkkelrolle – har den ikke klart å få dem til å gå og anmelde. Kanskje er det – som også statsråden peker på – på grunn av situasjonen med sikkerhetsmyndigheter i deres heimland, eller kanskje de er redde for represalier. Noen peker også på, f.eks. i Dagen i dag, at de opplever at politiet mangler kompetanse. Hvordan kan en bygge en bedre tillit mellom politi og konvertittene?

Statsråd Anders Anundsen [12:34:28]: Et viktig element vil være at kirker og menigheter som får denne typen opplevelser, kanskje på eget initiativ tar kontakt med politiet for å diskutere problemstillingen, for å få den nødvendige kontakten etablert, slik at politiet lettere kan fortelle hva de kan bidra med frem til en anmeldelse, og hvordan de kan bidra til å bygge den tilliten som er nødvendig for at anmeldelse også i denne typen forhold skal fremmes.

Jeg tror at vi også her på mange måter vil kunne få hjelp av nærpolitireformen, hvor alle kommunene skal ha sin egen politikontakt, slik at man får et klart kontaktpunkt i f.eks. Kirken, i kommunen og hos andre som er borti denne typen tilfeller, som gjør at man lett kommer i kontakt med politiet – at man har en person som kan innhente den kompetansen som er nødvendig, og vise og veilede underveis i en slik prosess. Det å senke terskelen for at også Kirken – der vedkommende som er utsatt for dette, er helt anonymisert, hadde jeg nær sagt – kan starte en prosess med det lokale politiet for å gjøre oppmerksom på at her er det noe som en må ha dialog om, tror jeg også kan være et viktig bidrag for å sikre dette.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:35:35]: Takk igjen for godt svar. Jeg er enig med statsråden.

Statsråden peker på at Kirken kan spille en rolle og ta kontakt med politiet. Jeg vil utfordre litt tilbake igjen: Har statsråden noen intensjon om at politiet kan være den oppsøkende kontakten, altså gå på f.eks. gudstjenester eller lignende og besøke religiøse ledere – ikke nødvendigvis bare i kristen sammenheng, men også i f.eks. muslimsk sammenheng – for å tydeliggjøre retten til å konvertere, som jo kan være et betent spørsmål? Dette er kanskje også bakgrunnen for at f.eks. Mathias, konvertitt, står fram i Dagen i dag og forteller om at han ble utsatt for draps-trussel, og at det er mange som ikke tør gå med kors eller snakke om trua si, nettopp av frykt for represalier.

Vil statsråden ta initiativ til at politiet kan drive en sånn type arbeid? Vil han – som jeg også var inne

på i starten – ta initiativ til å finne mer dokumentasjon?

Ellers er jeg helt enig i at Kirken og organisasjoner som f.eks. Kristent Interkulturelt Arbeid kan gjøre en kjempejobb også i samarbeid med politiet, for sikre beskyttelse og sikre anmeldelser.

Statsråd Anders Anundsen [12:36:41]: Det som kan være en utfordring i dette bildet, er at omfanget av dette er, for det første, lite kjent og, for det andre, vil variere veldig fra politidistrikt til politidistrikt.

Ved å igangsette en stor prosess, hvor alle politidistrikter skal drive aktiv, oppsøkende virksomhet, tror jeg ikke vi vil nå det målet som representanten Ropstad her er ute etter. Men i politidistrikter hvor man vet at dette er en utfordring – eksempelvis gjennom lokale medieoppslag, eksempelvis gjennom kontakt med frivillige organisasjoner, menigheter eller lignende – er det ikke noen tvil om at politiet, som et ledd i sitt forebyggende arbeid, har mulighet til å drive oppsøkende virksomhet, eksempelvis slik som representanten Ropstad skisserer. Men det må være en vurdering som gjøres ut fra det behovet politiet mener foreligger i den aktuelle regionen.

Også her tror jeg ordningen med faste politikontakter vil være et viktig bidrag. Da vil politikontaktene raskt kunne se at i dette området er det en utfordring. Det betyr at de må prioritere sin tid også i den retningen, for å skape den dialogen og tilliten som er nødvendig.

Spørsmål 11

Jan Böhler (A) [12:38:03]: Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til justis- og beredskapsministeren: «I 2010 ble straffeloven § 139 endret slik at det ble straffbart å ikke melde fra når man har kunnskap om vold og overgrep mot barn. Senere har vi hatt en rekke alvorlige saker, bl.a. på Mortensrud i Oslo, Vanvikan i Trøndelag og nå sist i Tromsø, hvor det kan være spørsmål om meldeplikten er kjent og praktisert. Aftenposten skrev for en tid tilbake at ingen er dømt for brudd på meldeplikten i Norge. Fagfolk har ment at lovhjemlene er for kompliserte.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre bedre oppfølging av meldeplikten?»

Statsråd Anders Anundsen [12:38:46]: La meg takke representanten for spørsmålet.

Plikten til å søke å avverge overgrep mot barn har med rette fått stor oppmerksomhet, og det er selvfølgelig et prioritert område for regjeringen. Endringen i straffeloven § 139 er et uttrykk for at avvergingsplikten er utvidet. Det skal mindre til av kunnskap og innsikt i et faktisk saksforhold om vold eller overgrep nå, enn det det gjorde før, for at plikten er forsømt. Dessuten er det nå klart at avvergingsplikten opphever eventuell taushetsplikt, uansett hva taushetspliktens grunnlag er.

Politiet og den øvrige justissektoren har sine særskilte roller i arbeidet mot vold og overgrep mot barn i sitt arbeidsfelt. Etatene må imidlertid samarbeide tett

med kommunale instanser, skole, barnehage, barnevern og hjelpeapparat, og det er således viktig at også andre samfunnssektorer enn politiet sørger for god og riktig opplæring og informasjon til dem som arbeider med og for barn.

Særlig viktig vil det være å gi veiledning om forholdet til de ulike taushetspliktreglene som gjelder på de forskjellige områdene, og hvilke rammer en skal forholde seg til. Erfaringsvis gjør det seg dessverre gjeldende en viss frykt i mange sektorer for å bryte taushetsplikten. Representanten og jeg har hatt diskusjoner om dette tidligere, og har de samme intensjonene om viktigheten av at taushetsplikten ikke skal være til hinder for å avdekke slik kriminalitet. Det må etableres – og det må formuleres og formidles – en helt entydig forståelse av forholdet mellom taushetsplikten og opplysningsplikten. Det er en krevende arbeidsoppgave.

Så er jeg tilfreds med at Riksadvokaten i sitt mål- og prioriteringsskriv for 2015 om etterforskning av familievoldssaker varsler at det i politiet og hos påtalemyndigheten nå i større grad må fokuseres på å håndheve avvergingsplikten i straffeloven § 139. Det er politiets og påtalesporets entydige ansvar.

Politidirektøren opplyser at det nå foregår mye arbeid i politidistriktene hva gjelder samarbeidet med andre aktører, også særlig kommunale myndigheter, når det gjelder avdekking og forebygging av vold og overgrep mot barn. Blant annet gjennom et prøveprosjekt i Oslo skal man gjennom samlokalisering av tjenester forbedre samarbeidet mellom politiet og det øvrige tjenesteapparatet innen omsorg for barn. Fra min side vil jeg, i tillegg til å følge opp det politi- og påtalesporet som jeg nevnte hvilken måte var gjort på, også samrå meg med de statsrådene som er ansvarlig for de øvrige sektorene. Vi må i fellesskap vurdere om det bør tas spesielle skritt i form av kompetanseheving som skal sørge for at avvergingsplikten etterlevs i større grad.

Jan Böhler (A) [12:41:33]: Jeg vil takke statsråden for et godt svar. Det er avgjørende at vi blir bedre til å beskytte de svakeste, at vi greier å mobilisere flere til å være med og avverge. Hvis man ser på statistikken, er det særlig helsetjenestene, skolene, sykehusene – altså innenfor helsetjenestene fastleger osv. – som i liten grad sender bekymringsmeldinger. Jeg har f.eks. sett på en sak i Vanvikan i Trøndelag, hvor det kom opp under rettssaken at psykolog, fastlege og helsestasjon har hatt opplysninger. Men det får heller ikke noen konsekvenser – ingen straffes, det er ingen oppfølging når det gjelder meldeplikten. Så jeg vil spørre statsråden: Trengs det også bedre utdanning i politiet, egne etterforskere, mer spesialisering på det området som gjelder meldeplikten – for vi hører hver gang, f.eks. i Mortensrud-saken nå, at det er for komplisert å komme noen vei når de skal gå inn i om noen kan straffefølges?

Statsråd Anders Anundsen [12:42:47]: Kanskje er det et behov for det, men samtidig tror jeg vi må erkjenne at dette er fryktelig vanskelige saker. Både i helsevesenet og i skolevesenet er på en måte taushetsplikten veldig mentalt innebygget som skranke for å dele opplysninger. Det å

få til både nødvendig kunnskap og også holdningsendringer hos dem som faktisk gjør denne jobben, som er i kontakt med barna, som har denne meldeplikten, tror jeg er det aller viktigste arbeidet vi kan gjøre.

Man vil i noen av disse veldig alvorlige sakene også naturligvis måtte bruke straffesporet. Det tror jeg i seg selv vil ha en forebyggende effekt, for det vil føre til at en blir mer oppmerksom på hva slags plikt som nå påhviler en. Det å få omtale rundt den typen saker er viktig.

Så kan det stilles spørsmål, som representanten gjør, ved om kompetansen i politiet er god nok. Jeg har ikke noen grunn til å tro at den ikke er det, men det er altså vanskelige spørsmål når det gjelder dem som skal vurdere og melde. Men også bevismessig kan det være kompliserte spørsmål.

Jan Böhler (A) [12:43:50]: Jeg takker også for et godt tilleggssvar.

Når det kommer fram i rettssaker, som i det tilfellet jeg nevnte her, at man faktisk har hatt opplysninger som burde kunne tilsagt nærmere undersøkelser, også strafferettslig, er det viktig å prøve å lære av det. I Finland er det en rettsak som settes opp nå til høsten, hvor det er elleve offentlig ansatte som er tiltalt for å bryte meldeplikten der, og den bør vi følge med på med hensyn til å lære her.

Jeg vil spørre statsråden om dagens paragraf som gjelder meldeplikten. Den er formulert sånn at det den omtaler, er mytteri, krigsforræderi, spionasje osv., og så kommer det en lang oppramsing av paragrafer under. Det er ganske vanskelig når man leser den, å komme fram til at det gjelder overgrep mot barn, for da skal man langt ned i paragrafene. Det er også detaljer der om hva som omfattes og ikke omfattes, og det brukes formuleringer som at det skal være sikkert eller mest sannsynlig at det er begått overgrep.

Vil statsråden vurdere om den paragrafen er god nok? Aftenposten oppfordret til at vi burde se på å lage en egen paragraf som gjelder overgrep mot barn på dette punktet.

Statsråd Anders Anundsen [12:45:02]: Jeg er ikke uvillig til å se på om en lovteknisk kan løse dette på en annen måte. Det kan være ulike måter å gjøre det på, men jeg tror nok det aller viktigste er at en får informasjonen om rammene for meldeplikten ut til dem som faktisk er pålagt denne meldeplikten – at de håndhever det innenfor de rammene som gjelder. Det er gjort ganske mye arbeid for å forsøke å få frem dette budskapet. Likevel får vi dessverre eksempler på at dette har sviktet. Det er krevende.

Nå er ikke jeg overbevist om at man løser det problemet ved å tydeliggjøre lovhjemmelen, for utgangspunktet i lovhjemmelen og den informasjonen som blir delt, er at dette er ganske tydelig, selv om det kanskje ikke fremstår som helt enkelt i den lovtekniske formuleringen i loven. Men det er heller ikke det som vanligvis er kilden til den informasjonen som gis til dem som skal jobbe med dette.

Jeg er altså ikke uvillig til å se på om en lovteknisk kan gjøre dette annerledes, men samtidig tror jeg også det er et viktig bidrag i det vi nå ser, at både politiet og Riksadvokaten prioriterer dette i tiden fremover. Det tror jeg også vil ha effekt.

Spørsmål 12

Knut Storberget (A) [12:46:23]: «Vi kaster for mye mat i Norge. Husholdningene, butikker og andre kaster over 25 pst. av maten. Eksempelvis er det anslått at vi i Norge kaster 190 000 brød daglig. I Frankrike er det nylig vedtatt lovgivning som bidrar til at de store dagligvarekjedene i stedet for å kaste mat, donerer mat som er spiselig.

Er dette et tiltak regjeringen mener vil kunne være aktuelt, og hva slags andre tiltak vil regjeringen iverksette for å redusere omfanget av mat som vi kaster?»

Statsråd Sylvi Listhaug [12:46:58]: Jeg er enig med representanten Storberget i at vi kaster for mye mat i Norge. Regjeringen tar dette på alvor, og det er allerede i gang mange tiltak og prosjekter for å redusere svinnet av mat.

Jeg og fire andre ministre og bransjen undertegnet nå i mai en intensjonsavtale om reduksjon av matsvinn. Hele bransjen er med på samarbeidet, fra primærnærings til forbrukerleddet. Målet er at intensjonsavtalen skal kunne ut i en forpliktende bransjeavtale.

Regjeringen støtter også bransjens eget prosjekt for forebygging og reduksjon av matsvinn, ForMat, som har vært i gang siden 2010. ForMat-rapportens gallupstudier blant forbrukere viser at forbrukerne kastet mindre mat i 2014 enn i 2009.

Det gjennomføres mange svinnereduserende tiltak i bransjen, som nye emballasjeløsninger, nedprising av varer med kort holdbarhet og nye produkter basert på utsorterte råvarer. Opprettelsen av Matsentralen i 2013 er også et viktig element i arbeidet mot matsvinn. Dette er nå den matsentralen i Norden som distribuerer mest overskuddsmat fra bransjen og til ideelle organisasjoner.

Siden 2009 har vi hatt forbud mot å kaste matavfall på fyllinga. Dette avfallet går nå oftest til forbrenning, forproduksjon eller kompostering, men det er voksende interesse for å øke andelen som utnyttes til biogass. Reelt sett er det bare kravet om avtale med ideelle organisasjoner som skiller den foreløpige lovteksten i Frankrike fra norsk regelverk.

Alt dette viser at vi er på rett vei med arbeidet mot matsvinn i Norge, uten et slikt forbud som er foreslått i Frankrike.

Den franske nasjonalforsamlingen har vedtatt en ny lov som forbyr de store matvarekjedene å destruere usolgte matvarer. Loven er imidlertid ikke endelig vedtatt ennå. Den skal behandles og vedtas i senatet for at den skal være gyldig. Etter det jeg har fått opplyst, skal senatet diskutere loven i juni. Den foreløpige lovteksten pålegger supermarkedene å donere usolgt, men fortsatt spiselig mat til veldedighet, eller sørge for at kassert mat går til dyrefôr, kompost eller energiformål. Alle de store matvarekjedene i Frankrike må heretter inngå kontrakter med ideelle organisasjoner, som skal formidle usolgte matvarer til dem som trenger det. Det er stilt spørsmål ved om de ideelle organisasjonene har kapasitet til å kunne ta imot så mye mat som det her er snakk om.

Den samme innvendingen kan også reises for Norges del. Jeg har fått opplyst at én av matvarekjedene i Norge har gitt overskuddsmat til ideelle organisasjoner i ti år, og de ønsker at alle deres butikker skal gjøre dette. Grunnet manglende kapasitet hos de ideelle organisasjonene er det bare en tredjedel av kjedens butikker som gjør dette i dag. Opprettelsen av Matsentralen i Oslo bidrar til å øke denne kapasiteten. De ideelle organisasjonene samarbeider også som aldri før om dette, og det er også interesse i flere andre byer for å opprette matsentraler.

Heller enn nye påbud og forbud vil vi fortsette samarbeidet med bransjen, med sikte på å finne velfungerende tiltak for å redusere matsvinnet i Norge.

Knut Storberget (A) [12:50:12]: Jeg vil takke for et veldig godt svar. Jeg mener at mye av det som statsråden peker på, er veldig gode tiltak, og jeg er også glad for at statsråden har den inngangen til dette. Altså: 190 000 brød skal kastes i Norge dag, og det er jo et paradoks at vi bruker som argument at de som kunne hatt nytte av de brødene, ikke har kapasitet til å motta det. Så mye mat kaster vi i Norge.

Jeg må si jeg synes at dette er en etisk utfordring, det er en miljø- og klimamessig utfordring, det er en fordelingsmessig utfordring, og det er absolutt en prismessig utfordring – fra forbrukere som klager på at maten er for dyr, og så kaster man 25 pst. av den.

Jeg er også veldig glad for at vi fra 2009 til 2014 kanskje ser at det går i riktig retning, som statsråden pekte på. Men jeg vil likevel utfordre statsråden på om ikke tiden nå er kommet – siden vi tross alt ikke er kommet så veldig langt, men det går i riktig retning – til å skru til litt overfor noen store aktører, om ikke lovforbud, så at man er tydeligere på at dette er en helt uakseptabel situasjon.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:51:20]: Det som er viktig nå, er at vi får på plass en slik forpliktende bransjeavtale, og det vi trenger for å få til det, er mer kunnskap om det som skjer når maten kastes.

Det vi også kan si, er at vi som forbrukere er for lite flinke til å spise opp den maten vi kjøper. Jeg må si, i hvert fall for egen del, at jeg har skjerpet meg gjennom å planlegge innkjøpene litt bedre og dermed kaste mindre mat. Mange av oss er opplært til at det er stygt å kaste mat, og det synes jeg også de nye generasjonene bør opplæres i, at vi prøver å utnytte det vi kjøper inn.

Så er det en utfordring som jeg mener det er veldig bra at næringsmiddelindustrien har grepet fatt i: Vi vet at mange bor alene, og mange av de pakningene som er å få kjøpt i butikken, er designet for familier. Det er også en av utfordringene som gjør at det kastes mye mat, at man ikke har tilpasset det man kjøper inn, til at det faktisk er mange som bor alene i vårt land.

Knut Storberget (A) [12:52:27]: Jeg takker igjen. Jeg føler at dette er vi enige om. Og når denne intensjonsavtalen, og dette mer frivillige opplegget, blir finalisert, vil jeg utfordre statsråden til i egnet form å rapportere til Stortinget om det, for jeg mener det må være i politikken

interesse at vi bringer dette høyere opp på den politiske dagsordenen.

Jeg er ikke sikker på om den franske løsningen er svaret for Norge, og hvis man får til et godt avtaleverk med bransjen og andre, kan det hende at det er tilfredsstillende. Samtidig ser vi at det er mye aktivitet også ute i det kommersielle miljøet, f.eks. Keep-it, den norske virksomheten som fikk en pris nå i Stockholm under EAT-konferansen, som merker matvarer på en helt annen måte, hvor vi ikke ser «best før», eller «spises før», eller alle de andre definisjonene, men som faktisk har en veldig klar indikasjon på om kjøttet holder seg. Det er jo en sånn innovasjon som vi trenger mer av, og som vi også bør bidra til å styrke.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:53:34]: Det er jeg helt enig i, og det handler jo også om at forbrukerne får mer kunnskap om dette. Det er jo ofte slik at mange kanskje slår ut melken hvis man ser på datoen at melken går ut på dato samme dag eller dagen etter, mens det som er et faktum, er at den kan drikkes og være av like god kvalitet selv om datoen er overskredet. Da handler det jo om det er «best før»-merket, eller om det er merket med «siste forbruksdag». Alle disse tingene må vi bli flinkere til å informere ut om, og det gjøres det også et arbeid på.

Jeg tar selvfølgelig oppfordringen om å rapportere om bransjeavtalen til Stortinget når vi har fått en slik på plass. Jeg vil også si at dette er en sak som jeg synes vi skal prøve å markedsføre sammen, alle politikere som er opp-tatt av å redusere matsvinnet, og bidra til å gi drahjelp til alle dem som nå gjør en formidabel jobb, både Matsentra-len og næringslivet selv, som nå jobber intenst for å få ned matsvinnet. Så her kan vi gjøre en jobb sammen.

Spørsmål 13

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hans Fredrik Grøvan til kunnskapsministeren, vil bli besvart av kulturminister Thorhild Widvey som rette vedkommende.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:54:46]: «Stiftelsen Arkivet ønsker å etablere et nasjonalt senter for krigsseilerhistorie. Et år hvor krigens begynnelse og slutt markeres så massivt som vi nå opplever, kan ikke forløpe uten at krigsseilernes historie sikres en forsvarlig forvaltning for ettertiden.

Hvordan vil regjeringen følge opp krigsseilerhistorien slik at denne blir forvaltet på en forsvarlig og verdig måte?»

Statsråd Thorhild Widvey [12:55:19]: I Kristiansand har vi to kulturinstitusjoner som begge arbeider med å dokumentere og formidle kunnskap om krigsseilernes historie. Disse er Stiftelsen Arkivet og Vest-Agder-museet.

Stiftelsen Arkivet mottar driftstilskudd fra Kunnskapsdepartementet, mens Vest-Agder-museet mottar driftstilskudd fra Kulturdepartementet.

Jeg er kjent med at Stiftelsen Arkivet har krigsseilernes

historie som ett av sine sentrale forskningsfaglige områder. Stiftelsen ønsker å være et senter for krigsseilerhistorien med fokus på dokumentasjon og forskning. Stiftelsens hovedsatsing er å formidle kunnskap om krigsseilernes historie gjennom digitale kanaler og nettbaserte tjenester.

Vest-Agder-museet inngår i det nasjonale museumsnettverket og mottar som sagt årlig tilskudd over Kulturdepartementets budsjett. Det er et konsolidert museum med flere avdelinger. Museet har de senere årene arbeidet med å utvikle et opplegg for å formidle veteranskipet Hestmanden, der den tilhørende krigsseilerhistorien vil være et hovedelement.

Dampskipet Hestmanden representerer viktig sjøfarts-historie. Skipet er et nasjonalt minnesmerke over norske sjøfolks innsats under to verdenskriger. Arbeidet med å restaurere Hestmanden ble igangsatt etter et vedtak i Stortinget allerede tilbake i 1995. Det vil ennå ta noe tid før arbeidet med å få på plass utstillinger om bord kan fullføres, men det er en god dialog mellom Kulturdepartementet og Vest-Agder-museet om dette.

Jeg er videre også kjent med at Stiftelsen Arkivet og Vest-Agder-museet har en faglig dialog. Det er utarbeidet en felles uttalelse fra Stiftelsen Arkivet og Vest-Agder-museet om ivaretagelse og formidling av krigsseilernes historie. Begge kulturinstitusjonene ønsker å videreutvikle sitt samarbeid gjennom gjensidig kompetanseutveksling og en helhetlig formidling av kunnskap om krigsseilernes historie. Institusjonene legger opp til en rollefordeling, der Stiftelsen Arkivet vil ha fokus på dokumentasjon og forskning, hovedsakelig gjennom digitale løsninger, mens Vest-Agder-museet skal utvikle formidlingskonsept i tilknytning til Hestmanden.

Jeg legger til grunn at Stiftelsen Arkivet og Vest-Agder-museet fortsetter sitt gode faglige samarbeid. Jeg regner videre med at de to institusjonene fremmer konkrete tiltak på vanlig måte i de ordinære budsjettøknadene til sine respektive departementer.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:57:53]: Jeg takker for svaret. Det er, som statsråden sier, ført samtaler og gjennomført en arbeidsfordeling gjennom en signert avtale mellom Arkivet og Vest-Agder-museet, som Kulturdepartementet ba om.

Stiftelsen Arkivet har tatt utfordringen og etablert Norsk Senter for Krigsseilerhistorie, som skal være eid og samlokalisert ved Stiftelsen Arkivet i Kristiansand. Driften av krigsseilersenteret skal skje gjennom denne foreningen, og det vil bli en atskilt økonomi i forhold til Arkivet, samtidig som det nye senteret skal dra nytte av et tett faglig og organisatorisk samarbeid med den kompetansen som allerede befinner seg i Arkivet. Stikkordene her vil være dokumentasjon, formidling og forskning.

Ser statsråden at Stiftelsen Arkivet gjennom arbeidet de allerede gjør og planlegger gjennom etableringen av krigsseilersenteret, kan bli et viktig og nødvendig bidrag til å forvalte vår historie på dette området?

Statsråd Thorhild Widvey [12:58:57]: Det ser jeg absolutt. Jeg ser at de gjør et både viktig og nødvendig arbeid.

Så er det viktig for meg igjen å peke på at Kulturdepartementet har sendt brev til Stiftelsen Arkivet med kopi til bl.a. Vest-Agder-museet, der vi påpeker at det er et faglig samarbeid mellom Vest-Agder-museet og Stiftelsen Arkivet, og at vi legger til grunn at de to institusjonene avklarer seg i mellom hvem som skal ha ansvaret med hensyn til denne dokumentasjonen og formidling av krigsseilernes historie.

Jeg er kjent med at Stiftelsen Arkivet har søkt om midler for 2016-budsjettet. Det antar jeg vil bli behandlet på vanlig måte.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:59:47]: Takk for svaret. Stiftelsen Arkivet håndterer allerede i dag oppgaver som utvikling av et nasjonalt krigsseilerregister, ny forskning på krigsseilerhistorie, seminarer og internasjonalt samarbeid, og faktisk lanseres det en bok som angår akkurat dette temaet, allerede i morgen her i Oslo.

I tillegg ønsker en gjennom etableringen av dette krigsseilersenteret å ta imot og arkivere privatarkiver, dokumentere og registrere opplysninger om krigsseilere, herunder drifte og forvalte et nasjonalt register over norske krigsseilere under den andre verdenskrigen, forske fram ny kunnskap, bl.a. ved hjelp av komparative perspektiver og samarbeid, som er viktig i denne sammenhengen, og formidle forskningsbasert kunnskap, dokumentasjon og krigsseilerinformasjon via nettbaserte løsninger.

Vil statsråden være positiv til at en kan fortsette den dialogen som en allerede har etablert mellom Arkivet og Kulturdepartementet med sikte på å finne fram til gode ordninger, organisatorisk og økonomisk, som kan ivareta denne viktige delen av vår krigshistorie på en god måte?

Statsråd Thorhild Widvey [13:00:56]: Vi vil selvfølgelig fortsette den gode dialogen som vi har både med Arkivet og ikke minst med Vest-Agder-museet. Jeg tror det er viktig at de får avklart seg imellom hvem som skal ha ansvaret for dokumentasjon og formidling. Så får vi komme tilbake til de årlige budsjettene. Det er altså som sagt Kunnskapsdepartementet som har ansvaret for Stiftelsen Arkivet, og jeg har ansvaret for det driftsmessige for Vest-Agder-museet.

Spørsmål 14

Marianne Aasen (A) [13:01:42]: «Regjeringen har i sine budsjettforslag vist minimal vilje til å øke antall studieplasser. Dette i en situasjon hvor ledigheten øker, samtidig som det er dokumentert at bedrifter og virksomheter i offentlig sektor mangler kompetent arbeidskraft.

Er statsråden uenig i at antall studieplasser er et politisk virkemiddel som kan brukes til å få til omstilling for norsk arbeidsliv?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:02:08]: Svaret på det er nei, det er jeg ikke uenig i.

Dyktige medarbeidere i både offentlig og privat sektor er en forutsetning for omstilling og en bærekraftig økonomisk vekst i Norge. Flere studieplasser er ett av flere mulige utdanningspolitiske virkemidler som kan tas i bruk for å få ønsket omstilling i norsk næringsliv.

Riksrevisjonen har bl.a. påpekt for lav gjennomstrømming i høyere utdanning. Flere studenter må fullføre på normert tid. Jeg vil derfor legge stor vekt på at vi skal få høyere kvalitet i utdanningen, slik at flere gjennomfører og kommer ut i arbeidslivet med en solid kompetanse.

For arbeidslivet mener jeg at antallet kandidater som fullfører en utdanning, er det aller viktigste – enda viktigere enn antallet studenter som tas opp. Statistisk sentralbyrås fremskrivninger sier at arbeidslivets behov er dekket på mange utdanningsområder som gjelder høyere utdanning. For lærerutdanning, pleie- og omsorgsfag og teknologifag kan vi imidlertid få en mangel frem mot 2030.

Departementet legger vekt på at institusjonene samarbeider nært med arbeidslivet for å utvikle studietilbud i samsvar med endrede og fremtidige behov. Dette blir fulgt opp f.eks. under etatsstyringsmøter og i annen dialog med sektoren. Det må også tilbys etter- og videreutdanning som kan bidra til at arbeidsstyrken har en oppdatert kompetanse.

SSBs fremskrivninger viser også at vi må utdanne flere fagarbeidere fra videregående skole og fagskole. Regjeringen har derfor en egen satsing på yrkesfagene – Yrkesfagløftet. Målsettingen der er å bidra til at flere elever fullfører med de kvalifikasjoner som arbeidslivet etterspør. Jeg vil også legge frem en egen melding om fagskolene, som bl.a. skal bidra til å styrke betydningen av dette utdanningstilbudet.

For å få godt samsvar mellom tilbud av og etterspørsel etter utdanning er det nødvendig å legge bedre til rette både for at den enkelte ungdom kan ta informerte og gode utdanningsvalg, og for at man tar valg som kommer samfunnet som helhet til gode. Vi jobber derfor også med en nasjonal kompetansepolitisk strategi for å styrke dette området.

I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett har samarbeidspartiene på Stortinget blitt enige om å be regjeringen opprette 500 nye studieplasser og vært så vennlige også å gi penger til det. En slik styrking fra høsten 2015 vil bidra til at vi bl.a. kan øke kapasiteten innenfor sentrale fagområder som helse- og sosialfag og teknologiske fag. Dette er utdanninger der vi i fremtiden vil ha stort behov for kompetanse, og det er gledelig at søkningen til høyere utdanning viser at flere unge er interessert i slike studier.

Redusert aktivitet i offshoresektoren medfører noe usikkerhet i arbeidsmarkedet i Norge nå, og en del får merke det direkte på kroppen. De langsiktige konsekvensene kjenner vi ennå ikke. Vi vet at vi må omstille oss, og regjeringen følger utviklingen nøye. I den sammenhengen må vi også vurdere behovet for ytterligere studieplasser.

Marianne Aasen (A) [13:05:12]: Det stemmer – statsministeren snakker mye om omstilling, og statsråd Røe Isaksen sier nå at nye studieplasser er ett av flere virkemidler vi kan bruke. Jeg konstaterer at i de budsjett dokumenter og revidert budsjett dokumenter som er lagt fram av regjeringen Solberg, er det ytterst få studieplasser som er foreslått – 20 stk., så vidt jeg kan vurdere. Men det er nå engang sånn at i denne salen er det makt. Makt vil si å få noen til å gjøre noe de ellers ikke ville gjort, og Venstre og Kristelig Folkeparti har brukt denne makten til å få statsråd Røe Isaksen til å gjøre noe han ellers ikke ville gjort. Er det en riktig beskrivelse?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:06:02]: Det er ikke en helt gal beskrivelse, så jeg vil ikke kunne si at den er feilaktig, for vi har jo lagt frem et revidert budsjett, og der har vi gjort våre prioriteringer. Men jeg er allikevel forundret over at det har tatt såpass lang tid før Arbeiderpartiet har tatt inn over seg hva som er realitetene i Stortinget. Realiteten i Stortinget er at det er fire samarbeidspartier, som hvert eneste år kommer til å bli enige om budsjetter. Det er ikke fordi man ser at man må tvinge hverandre til forskjellige standpunkter. Det er fordi de fire partiene ser at vi ikke minst i kunnskapspolitikken står for en ny og mer offensiv kurs: et løft på kvalitet og kunnskap i skolen, større forskningsbevilgninger – et klart taktskifte der – og en bedre og mer offensiv politikk på nær sagt alle områder enn man har hatt de foregående årene.

Det er helt riktig at Kristelig Folkeparti og Venstre da vil få tydelige seire også i budsjettene, men det har da sannelig også regjeringspartiene hatt. Men aller viktigst: De fire samarbeidspartiene står sammen om disse tingene.

Marianne Aasen (A) [13:07:04]: Stortingets spørretime handler om at stortingsrepresentantene stiller spørsmål til regjeringen og regjeringsmedlemmer. Det synes jeg statsråd Røe Isaksen bør merke seg, for ofte snakker han om Arbeiderpartiet i særdeleshet, og han kan også da snakke om de andre samarbeidspartiene spesielt. Det er greit, men jeg konstaterer at det er de som har fått fram flere studieplasser som et aktivt virkemiddel. Statsråd Røe Isaksen synes det er mindre interessant som et aktivt virkemiddel.

Det jeg vil berømme statsråd Røe Isaksen for å ha tatt opp i sitt svar – selv om det er litt på siden – er at han er opptatt av at flere fullfører. Det tror jeg det er helt riktig og betimelig å ha en diskusjon om, og det setter jeg pris på.

Det er dog ett område hvor det ikke bare handler om gjennomføring, og det er IKT-utdanning. Hele næringslivet ønsker flere utdannet innenfor IKT, og studiestedene står klare til å opprette flere studieplasser. Kommer noen av disse studieplassene til å gå til IKT-studieplasser?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:08:02]: Vi har ennå ikke besluttet hvor de nye studieplassene skal gå, og da er det naturlig å se på hvor vi har størst behov, altså der SSB sier at vi har størst behov i fremtiden. Og det er naturlig å se på hvilke prioriteringer regjeringen har gjennom f.eks. langtidsplassen, og der er – som representanten

Aasen vet – også IKT og behovet innenfor teknologifag viktig og har en prominent plass.

Så har jeg lyst til å si at det er to diskusjoner om hvorfor vi skal ha flere studieplasser. Den ene diskusjonen er en langsiktig diskusjon om hva slags kompetanse Norge trenger i fremtiden. Den andre diskusjonen er om vi skal bruke studieplasser og økning av det for å forhindre eller bøte på konjunktursvingninger i norsk økonomi. Med andre ord: Trenger vi flere studieplasser når arbeidsledigheten går opp? Da sier jeg at på et punkt kan det hende at studieplasser også skal være et klart motkonjunkturtiltak, men jeg vil advare mot en politikk hvor man tenker at antallet studieplasser skal svinge opp og ned med konjunktorene. Det tror jeg ikke er fornuftig, og det er heller ikke noe i norsk økonomi som peker på at det behovet er prekært nå som et motkonjunkturtiltak.

Spørsmål 15

Kjersti Toppe (Sp) [13:09:23]: «Elever på 4. trinn skal bl.a. svømme 200 meter (mage/rygg), med innlagt dykk og 3 minutter hvile, ifølge ny læreplan for kroppsøving. Rektor ved Vålerenga skole og Norges Svømmeforbunds president sier i VG at målene er urealistiske, flere Oslo-skoler har ti årlige svømmetimer og kun halvparten av norske 13-åringene kunne svømme i 2013.

Vil statsråden gjøre noe, utover å vise til kommunenes ansvar (VG 27.5), for å sikre at elevene kan nå målene?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:10:06]: Det å ha nye, klare og tydelige kompetansemål for svømming var et viktig skritt i riktig retning.

Det er nå nøye beskrevet hva det vil si å være svømmedyktig, og hva skolene skal sørge for at elevene lærer. Høringsinstansene var også – jeg vil si – i overveldende grad positive til de nye målene. Norges Svømmeforbund og Norges Livredningsselskap er med og støtter forslagene, og flere av dem understreker også at dette er krav de har hatt lenge – de har etterlyst tydeligere krav lenge.

Representanten Toppe spør så hvordan jeg vil sikre at elevene når de nye kompetansemålene. Jeg vil først understreke at det er jo ikke nytt at læreplanen i kroppsøving har kompetansemål som sier at eleven skal være svømmedyktig. Med andre ord: Organisering og gjennomføring av svømmeopplæring er ikke noe nytt for kommunene og skolene. De nye kompetansemålene tydeliggjør skolens ansvar, og de er ambisiøse, men samtidig ikke mer ambisiøse enn de burde være. Først og fremst er det en konkretisering av hva det vil si å være svømmedyktig.

Utdanningsdirektoratet jobber nå med å revidere det eksisterende veiledningsmateriellet til svømming og livredning. Skolene vil dermed få forslag til pedagogisk opplegg, veiledning og informasjon basert på de retningslinjene som gjelder for svømmeopplæring.

Så tror jeg også kommunene har mye å hente på å samarbeide med ulike frivillige organisasjoner for å få frem gode løsninger og utnytte de eksisterende ressursene enda

bedre, ikke som erstatning for svømmeundervisningen i skolen, men som et supplement.

Vi må stå sammen som samfunn for å sikre at ikke barn og unge drukner på grunn av manglende svømmeferdigheter. For eksempel har jeg merket meg nå at Oslo har sagt at de vil doble antallet timer svømmeopplæring på 40 skoler hvor man ser at elevene trenger mer svømmeopplæring for å lære å svømme. Det er bra.

Så må vi også ha vann i bassengene. Det er da i utgangspunktet kommunens ansvar, men staten bidrar også. Vi bidrar gjennom en rentekompensasjonsordning til rehabilitering av skolebygg og svømmeanlegg. Det innebærer at kommunene eller fylkeskommunene kan ta opp lån, og staten gir tilskudd til kompensasjon for rentekostnadene, som gjør det mer gunstig.

I 2015 ble 3 mrd. kr av investeringsrammen for rentekompensasjon til rehabilitering av skolebygg og svømmeanlegg fasett inn i budsjettene. Det vil si at 14 av 15 mrd. kr nå er fasett inn som direkte bidrag til bl.a. bygging av svømmeanlegg.

Så kan ikke vi pålegge kommunene å rehabiliterer eller bygge nye haller. Jeg helt sikker på at representanten også er enig i at der er det lokale selvstyret avgjørende. Men vi kan si noe om hva som er våre forventninger til undervisningen, og det er det vi nå gjør.

Jeg vil også understreke at regjeringen og samarbeidspartiene på Stortinget har bestemt at vi skal lage en handlingsplan for svømming. Vi har også allerede under denne regjeringen to konkrete tiltak som vi har bevilget midler til – 7 mill. kr til svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige elever og 10 mill. kr til forsøk med svømmeopplæring i barnehagen. Vi vurderer også om det er behov for en ferdighetsprøve i svømming som tar utgangspunkt i kompetansemålene.

Kjersti Toppe (Sp) [13:13:11]: Takk for svaret. Eg vil presisera at eg synest det er veldig bra at regjeringa har kome med dei nye kompetansemåla, og eg kritiserer ikkje kompetansemåla i seg sjølve. Eg synest dei er ambisiøse, men dei er heilt nødvendige. Eg vil òg understreka at det som vert sagt i media, bl.a. av presidenten i Norges Svømmeforbund, oppfattar eg slik at heller ikkje dei er imot måla. Men ein spør seg kva som skal til ute i kommunane for at ein skal kunna nå desse måla. Bekymringa går nettopp på det at kommunar manglar svømmetimar, ein har ikkje svømmebasseng, og ein treng ei styrking av kompetansen til dei som driv svømmeopplæring. Eg synest ikkje det statsråden svarte, var nok, for slik som det er i dag, treng ein vel ein ekstra innsats med verkemiddel for å nå måla.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:14:15]: Jeg er i og for seg enig i at vi må gjøre mer, og det er jo det jeg også sier. Jeg sier at vi har gjort mye, jeg mener at vi har kommet et godt stykke på vei, men vi er ennå ikke i mål. Samtidig vil jeg si at disse kompetansekravene ikke er noe nytt og dramatisk, det er en presisering av hva det reelt sett er å kunne svømme og være trygg i vann, for å si det litt enkelt. Det betyr at det heller ikke er en ny oppgave som påleg-

ges kommunene, men en presisering av hva de skal gjøre. Da vil jeg si at her er det det samme prinsippet i bunn som det er i norskopplæring, matematikkopplæring eller mat og helse, nemlig at man har noen læringsmål som elevene skal oppfylle, og så må kommunene sørge for at de målene blir oppfylt. Det er hovedprinsippet her. Men så mener jeg at staten også skal bidra, f.eks. når det gjelder elever som ikke har fått svømmeopplæring fordi de kom til Norge nylig.

Kjersti Toppe (Sp) [13:15:15]: Takk for svaret. Eg er einig i at det i og for seg ikkje er heilt nye kompetansekrav, men realiteten ute er jo at dei kompetansekrava vi hadde, ikkje var oppfylte for dei aller, aller fleste. Eg har sjølv erfaring med det, og det er eigentleg heilt uholdbart slik den situasjonen har vore. Når ein då får ei forsterking av kompetansemåla, noko som er bra i seg sjølv, synest eg det vert defensivt berre å visa til at dette framleis er kommunane sitt ansvar, som dei av ulike grunnar ikkje har tatt før. Spesielt dette med tilgangen til basseng er jo eit problem, spesielt i dei store kommunane, kanskje òg i dei små. Vil regjeringa gjera noko meir utover den rentekompensasjonsordninga som er, for å sikra meir bassengflate til å driva meir undervisning i – som no må koma?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:16:16]: Som jeg sier, så jobber vi med en handlingsplan for å bedre svømmeferdighetene. Jeg mener også det er naturlig at man vurderer om man skal videreføre en rentekompensasjonsordning, men det er en budsjettsak.

Jeg synes at noe av det aller viktigste med disse nye kompetansekravene er at de synliggjør det som allerede er kommunenes oppdrag, så logikken her er jo at siden dette ikke er nye, ukjente krav, men en presisering av oppgaven, så er kommunene allerede finansiert for å gi elevene svømmeopplæring. I den grad det er slik, og det er nok en del steder, at noen kommuner har nedprioritert dette – ikke gir nok timer, ikke har nok tilgang til basseng, ikke har kyndig personale til å drive svømmeopplæringen – synes jeg det viser med tydelighet at svømmeopplæringen, som er en jobb for kommunene i dag, ikke er blitt tatt tilstrekkelig alvorlig.

Så gjentar jeg igjen at vi har noen statlige virkemidler, og det er på ingen måte aktuelt å komme med mer. Hovedpoenget her er at dette er kommunenes oppgave å følge opp, som det er på andre områder i skolen.

Presidenten: Dermed er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 3 [13:17:25]

Interpellasjon fra representanten Åse Michaelsen til justis- og beredskapsministeren:

«Norge har vært pådriver for en resolusjon som sommeren 2012 ble vedtatt i OSSE. Resolusjonen, som åpner for en vurdering av opprettelsen av en transnasjonal straffedomstol, fikk tilslutning fra nærmere 50 land. En viktig bidragsyter til utformingen av resolusjonsteksten var

Hanne Sophie Greve, tidligere EMD-dommer i Strasbourg. Tilfeller hvor det begås alvorlige kriminelle handlinger, og hvor antatt gjerningsmann søker tilflukt i et land uten utleveringsavtale, representerer et alvorlig problem i internasjonal rett. I dag kan gjerningsmenn i praksis unndra seg rettsforfølgelse, noe som er et brudd på grunnleggende rettsprinsipper og kan virke støtende på ofre og pårørende.

Hvilke muligheter ser statsråden for at avtalte transnasjonale straffeoppgjør kan få en funksjon når det gjelder alvorlige internasjonale kriminalsaker, og vil Norge aktivt jobbe for å få på plass en slik løsning i tråd med signalene fra OSSE?»

Åse Michaelsen (FrP) [13:18:36]: Det har i senere år vært flere saker som har blitt nettopp kasteball mellom flere land, og jeg tenkte jeg i full fart skulle nevne et par av disse.

Alle kjenner bl.a. til Pernille-saken, hvor den antatte gjerningspersonen flyktet, men hvor hjemlandet selv tok saken inn i rettsapparatet. Vi har Martine-saken, hvor den mistenkte er på flukt og gjemmer seg i hjemlandet. Vi har en Kongo-sak, som med jevne mellomrom dukker opp, hvor det er fattet vedtak, men hvor man kan sette spørsmålstegn ved det enkelte lands rettsikkerhet. Så har vi også Bolivia-saken, hvor det har vært dom i saken. Den kriminelle har innrømmet skyld, men har klart å rømme til hjemlandet, i dette tilfelle Norge, men ingen ny behandling blir igangsatt. Det er mange saker som altså går år etter år i ulike system, og hvor en ikke har hatt muligheten til å kunne få ryddet opp i dette landskapet.

Når det gjelder barne bortføringsaker, har vi kommet et godt stykke videre. Vi ser også at statsråd Solveig Horne, barne-, likestillings- og inkluderingsminister, nå har ratifisert Haag-konvensjonen på området, en ratifikasjon som Norge dessverre ikke fikk vedtak på under den tidligere rød-grønne regjeringen. Vi husker også alle sakene fra Monaco og ellers, saker som har hatt tragiske utfall når det gjelder barne bortføring.

Jeg vil da gjenta spørsmålet til statsråden: Hvilke muligheter ser statsråden for at avtalte transnasjonale straffeoppgjør kan få en funksjon når det gjelder alvorlige internasjonale kriminalsaker, og vil Norge aktivt jobbe for å få på plass en slik løsning i tråd med signalene fra OSSE, som ble vedtatt enstemmig av over 50 land i Monaco?

Statsråd Anders Anundsen [13:20:44]: La meg først takke interpellanten for interpellasjonen. Jeg er i all hovedsak enig med representanten Michaelsen i at personer som unndrar seg straffeforfølgning ved å søke frihavn i stater uten utleveringsavtaler, er et alvorlig problem i den internasjonale rettsorden.

Jeg er naturligvis kjent med initiativet fra OSSE, som egentlig er et initiativ fra interpellanten som hun fikk gjennomslag for i OSSE, og som var et resultat av et langsiktig og godt arbeid fra representanten Michaelsens side, om å vurdere å opprette en upartisk internasjonal rettslig myndighet som med bindende virkning skal kunne avgjøre spørsmål om utlevering, og hvilken stat som skal etterforske og pådømme en straffesak.

For at Norge eller en annen stat skal kunne straffeforfølge en person som oppholder seg i en annen stat, må vedkommende begjæres utlevert. Hvorvidt den aktuelle personen skal kunne utleveres, avgjøres av myndighetene i den staten vedkommende oppholder seg, på grunnlag av rettsreglene i denne staten. Normalt vil ikke utlevering være aktuelt med mindre den staten som begjærer utlevering, har inngått en utleveringsavtale med den staten hvor vedkommende befinner seg. I dag finnes det ingen generell mekanisme som med bindende virkning kan avgjøre spørsmålet om utlevering og hvilken stat som skal etterforske og pådømme en straffesak. Den internasjonale straffedomstolen har f.eks. kun anledning til å straffeforfølge noen få forbrytelseskategorier, som krigsforbrytelser, forbrytelser mot menneskeheten og folkemord.

Innsatsen for å bekjempe alvorlig kriminalitet på tvers av landegrensene har vært helt sentralt i norsk justis- og utenrikspolitikk i mange år. Regjeringen ønsker å straffeforfølge personer som har begått drap, voldtekt og andre graverende handlinger innenfor landets grenser, uavhengig av hvor de måtte søke tilflukt. En fullbyrdet og rettfærdig straffeprosess ligger til grunn i ethvert velfungerende retts-samfunn og er nødvendig både for enkeltindividene som er berørt av forbrytelsen, og for samfunnet for øvrig. Derfor ønsker jeg velkommen alle forslag som kan bidra til å begrense straffrihet for alvorlige straffbare handlinger.

En internasjonal mekanisme som avgjør spørsmålet om utlevering, etterforskning og irettesføring av straffesaker, reiser også en del ganske viktige problemstillinger.

For det første er det liten grunn til å tro at en stat som ikke allerede samarbeider om gjennomføring av en straffesak, vil ønske å underkaste seg myndigheten til en slik internasjonal myndighet.

For det andre vil en slik ordning ikke kunne komme utenom det faktum at mange land, Norge inkludert, har et forbud mot å utlevere egne statsborgere til straffeforfølgning i andre stater. Dette gjelder som nevnt også i Norge, men med et foreløpig unntak for de nordiske landene, som alle bærer preg av de samme verdier og rettssikkerhetsgarantier som Norge gjør.

For det tredje vil en slik ordning måtte omfatte stater med en helt annen rettskultur enn vår egen og med ulik tilnærming til grunnleggende spørsmål om rettssikkerhet og straffenivå. Interpellanten var inne på et slikt eksempel i sitt innlegg også. Denne typen spørsmål reguleres i dag multilateralt kun innenfor den europeiske konteksten som kjennetegnes av en mer likeartet strafferettslig rettstradisjon forankret i demokratiske verdier, rettsstatsprinsipper og rettssikkerhetsgarantier.

Det vil være utfordrende også for Norge å binde seg til en avtale som innebærer å utlevere mennesker til land hvor det kan stilles spørsmål om helt grunnleggende rettssikkerhetsgarantier, og hvor dødsstraff benyttes. Det er vanskelig å se for seg at Norge kan binde seg til en slik internasjonal orden.

Norge vil likevel ved siden av det strafferettslige samarbeidet som skjer innenfor den europeiske kontekst, fortsette arbeidet for å styrke det bilaterale og strafferettslige samarbeidet om utlevering. De initiativene som interpel-

lanten har tatt internasjonalt, som hun også har fått OSSE med på, er viktige skritt for å se hvordan man kan arbeide videre med en slik sak.

Åse Michaelsen (FrP) [13:25:05]: Jeg takker statsråden for et fyldig og godt svar. Jeg er fullstendig klar over at det er en utfordring og også komplisert hvordan man skal kunne få forgang i saker som blir liggende i systemet, saker som ikke blir løst, og som faller nettopp mellom to stoler. Men det er mitt klare inntrykk at et initiativ for for fremtiden å sikre transnasjonal straffejustis også møter stor interesse der ute. Dette har dr. juris. Hanne Sophie Greve uttalt en rekke ganger, og jeg vil støtte opp under at dette synet har kommet tydelig fram i mine samtaler med både representanter for ICC, altså International Criminal Court, og PGA, Parliamentarians for Global Action.

Erfaringsmessig vil en konvensjonsbasert framtidig ordning ikke komme på plass umiddelbart, som også statsråden var inne på, men det burde ikke stenge for at man allerede nå kanskje kunne ha gitt seg i kast med enkeltsaker som henger fast i systemet. Får man etablert en strukturert ordning med enkeltstående straffeoppgjør, vil slike kunne tjene som forberedelse som kan være med på å skape bred internasjonal aksept for en permanent konvensjonsbasert ordning. I denne sammenhengen er det nok å peke på hvordan de internasjonale ad hoc-domstolene for henholdsvis tidligere Jugoslavia og Rwanda var viktige brikker i det politiske spillet for å sikre opprettelsen av den internasjonale straffedomstolen ICC.

En prøveordning på ad hoc-basis i samarbeid med ICC vil være interessant av flere grunner. Nå påpeker jeg hvordan en kunne gjøre dette her. ICC er det internasjonale organet med kompetanse på internasjonal strafferett og strafferettspleie. ICC vil være en naturlig mororganisasjon for en permanent og konvensjonsbasert struktur for avtalte transnasjonale straffeoppgjør. ICC har per dags dato for få oppgaver – ideelt sett burde selvsagt domstolen være uten oppgaver, fordi verden ikke burde oppleve den typen forferdelige ting som domstolen håndterer – slik at dommerne i ICC vil kunne være interesserte i å medvirke også i avtalt transnasjonalt straffeoppgjør når dette ikke vil stenge for deres ordinære oppgaver. ICC er dessuten i en situasjon som beskrives godt ved det engelske uttrykket «has cast, seeks play», det vil si at hele ICC har behov for å opparbeide erfaring med hensyn til å utvikle skreddersydde avtaler for straffeoppgjør med nasjonale, transnasjonale og internasjonale aspekter i ulike blandingsvarianter.

Så igjen: Jeg lurer på om statsråden synes dette kunne være en interessant framgangsmåte å se litt nærmere på?

Statsråd Anders Anundsen [13:28:01]: Vi ser gjerne videre på dette, ikke minst i samråd med representanten og andre representanter på Stortinget som kan arbeide med disse sakene i andre internasjonale fora.

Samtidig er det nok noen utfordringer også knyttet til Greves initiativ og måten en tenker dette knyttet opp imot ICC på. Som jeg nevnte i mitt innlegg, har ICC nå et veldig begrenset mandat. De forholder seg til de mest alvorlige internasjonale forbrytelsene: folkemord, krigsforbrytel-

ser og forbrytelser mot menneskeheten. Jeg tror nok også at ICC, slik det er bygget i dag, har en kapasitetsutnyttelse som jeg tror vi godt kan si er «makset» ut med tanke på den jobben som der gjøres.

Det er også et kostnadsperspektiv i den tenkningen. Det er svært kostnadskrevenne å holde en transnasjonal domstol oppe å gå. Det er en domstol som ikke bare kan avgi dom i en bestemt, konkret sak for så å forsvinne igjen. Dette er jo en domstol som må ha en vedvarende aktivitet for å kunne håndtere den typen saker som representanten er opptatt av at skal håndteres av en slik transnasjonal domstol. Så det må gjøres en veldig omfattende jobb hvis en skal skape et initiativ og et handlingsrom for å koble en slik transnasjonal domstol inn mot ICC. Det er nok krevende. Det er nok mange ulike politiske holdninger til dette internasjonalt.

Jeg er glad for at interpellanten har fått positive tilbakemeldinger på det initiativet som hun har tatt, og ikke minst fått samlet en hel internasjonal organisasjon bak et slikt initiativ for å se hvordan en kan jobbe videre med det. Jeg tror likevel det er helt riktig, som interpellanten selv sier, at når man skal få slike mekanismer til å fungere, er det basert på et svært langsiktig arbeid, og det er basert på at en må bli enige om et fundament for hvordan en skal løse disse oppgavene som ivaretar borgernes rettsikkerhet på en skikkelig måte, som ivaretar også de skrankene som vi som rettsstat er avhengig av at en slik domstol skal ivareta, og at det er en internasjonal vilje til å løse opp i disse problemene.

Veldig ofte kan vi nok dessverre se at en på overordnet og prinsipielt nivå mener at dette er gode tanker, mens når det kommer til de konkrete sakene, viser det seg i praksis å være veldig krevende. Representanten nevnte selv konkrete saker hvor det er svært krevende å få til et godt samarbeid med de statene som disse personene oppholder seg i, og for Norge ville det også være en utfordring i noen tilfeller fordi vi har dette forbudet mot å utlevere egne borgere til andre lands domstoler. Dette kan også løses, men jeg tror nok vi må erkjenne at det er et langt lerret å bleke.

Geir Inge Lien (Sp) [13:31:21]: Eg vil først få takke interpellanten for å reise ei viktig problemstilling til debatt i stortingssalen. Dagens situasjon er slik at når ei sak har internasjonale forgreiningar, vert det lett problematisk både å drive etterforskning og få utlevert personar. Ordninga vi har med utlevering i dag, er tidkrevjande og byråkratisk, og ho tek mykje ressursar. Vi ser eksempel på særslv alvorlege saker som land openbert har interesse av at vert påtalte, men som ikkje vert det. Interpellanten tek opp eit tiltak som kan betre verkemiddelbruken på dette området.

I Noreg har vi stolte tradisjonar med å ha eit godt regelverk for straffeprosess, og vi har trygge og gode domstolar. Dette er ikkje situasjonen over alt, og ein treng faktisk ikkje å reise langt før ein kan sjå ein heilt annan kultur.

Ein transnasjonal domstol har vore debattert lenge, og det er grunn til å merke seg at ein norsk framstående jurist har vore ein varm forkjempar for løysinga. Behovet for ein slik domstol ser vi med jamne mellomrom. Særleg har ein sett ein auke i talet på saker som involverer andre

land, land Noreg har eit tett samarbeid med, men ikkje har utleveringsavtaler med, og der den mistenkte har opphald. I praksis inneber dette at saka vert ståande bom stille. For oss som samfunn, for pårørende og involverte er dette uholdbart.

Som interpellanten påpeiker, vil dette kunne støyte den allmenne rettsfølelsen. Det må vi som politikarar forsøkje å motverke, ikkje berre med eitt tiltak, men med fleire.

Eit openbert eksempel på ei slik sak er Martine-saka, som skjedde i England. Den sikta flykta til eit land Noreg ikkje har utleveringsavtale med, noko som førte til eit langvarig diplomatisk arbeid for å prøve å få til ei løysing i nær framtid. Framleis er det uvisst korleis denne saka går, og om ein får stilt nokon til ansvar, er ikkje avgjort.

Kanskje kunne enkelte land oppfatte det som ei mellomløysing dersom ein kunne brakt saka inn for Den internasjonale domstolen. Kanskje kunne det ført til at det var enklare for statar å sørgje for at eigne borgarar vart stilte for retten.

Dette er løysing på eit vanskeleg problem, men det må fleire tiltak til. Norske myndigheiter må leggje til rette for at ein har utleveringsavtaler med flest moglege land og bidra til å forenkle utleveringsprosessar utan at det går ut over rettsikkerheita. Vi registrerer at dette vert viktigare og viktigare som følgje av at Noreg vert eit fleirkulturelt land.

Ordninga reiser nokre praktiske spørsmål. Ein stat har ansvaret for borgarane sine. Vidare må nokon også ta ansvaret for å etterforske og iretteføre saka. Men vi må vere løysingsorienterte og bidra til denne ordninga. Vi må ikkje gløyme ideala våre. Det er viktig at vi varetek rettssikkerheita til alle involverte partar.

Åse Michaelsen (FrP) [13:35:45]: Takk igjen til statsråden for svaret og også til representanten Geir Inge Lien for deltakelse i debatten.

Jeg opplever at statsråden er veldig konstruktiv og ikke minst åpen for at dette virkelig er en utfordring som vi må ta på alvor, og også at han synliggjør en positiv holdning til å ville se på de utfordringene som er her.

Jeg vil også vise til at representanter i de andre nordiske landene vil fremme tilsvarende interpellasjon i sine fora. Jeg har stor tro på at vi ved å drive denne saken framover på sikt vil klare å lykkes. Jeg er fullstendig overbevist om at den positive holdningen som jeg føler statsråden gir uttrykk for her, er det lille frøet som skal til for at en faktisk kan oppnå noe på sikt.

Igjen takker jeg statsråden for godt svar, og så krysser vi fingrene for at vi vil oppnå noe i framtiden på dette.

Statsråd Anders Anundsen [13:36:56]: På mange måter er denne diskusjonen et resultat av at verden er blitt mye mindre. Det er dessverre mye lettere på dette området å kunne begå en alvorlig kriminell handling i ett land, raskt komme seg ut av landet og nær sagt finne seg et eller annet skjulested i et land hvor en ikke kan bli stilt til ansvar for den alvorlige forbrytelsen som er begått.

Representanten har vært inne på flere slike eksempler selv. Representanten Lien var inne på ett konkret eksempel, og det er jo klart at det setter rettsfølelsen vår virkelig på prøve at en kan begå alvorlig kriminalitet i ett land og «skjule seg» – i mange av disse tilfellene trenger man ikke engang å skjule seg, men oppholder seg som en fri borger i et annet land – uten at saken blir prøvd for noen rett.

Jeg tror derfor det er et par viktige tilleggsspørsmål som en bør jobbe med i tillegg til det internasjonale frøet som interpellanten var inne på, for det vil ta tid å utvikle. Det er også viktig å jobbe med utleveringsavtaler. Det er viktig å få på plass utleveringsavtaler med relevante land, slik at en kan få kriminelle til å komme til det landet hvor forbrytelsen er skjedd – og så er det krevende i den grad det er landets egne borgere, i større grad enn om det ikke er det.

Det andre sporet er at en kan styrke samarbeidet om strafferettslig forfølgning i oppholdslandet. Det betyr altså at handlinger begått i et annet land, også vil være straffbart i hjemlandet. Vi har jo slike bestemmelser i norsk straffrett, hvor det å begå f.eks. et drap i et annet land vil kunne strafferettslig forfølges i Norge. Å utvikle også det som en tettere samarbeidsordning internasjonalt, tror jeg vil være et viktig bidrag som kan sikre oss bedre mot at personer skal kunne begå alvorlig kriminalitet og «slippe unna» enhver form for rettsforfølgelse. Det er krevende for oss som er opptatt av at rettferdighet skal skje fyllest, å akseptere at enkelte kan unndra seg strafferettslig forfølgelse på den måten som i for stor grad kan skje i dag.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 3 avsluttet.

Sak nr. 4 [13:39:15]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.40.